

II

(Teatiseid)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

ELi suunised riigiabieskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõttuga

(2013/C 25/01)

1. SISSEJUHATUS

- (1) Lairibaühendus on strateegilise tähtsusega Euroopa kõigi majandussektorite kasvu ja innovatsiooni ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse seisukohast. Strateegias „Euroopa 2020” rõhutatakse lairibaühenduse kasutuselevõtu olulisust ELi tuleva aastakümne kasvustrateegia osana ja püstitatakse lairibaühenduse kaugemaleulatuvaid arengueesmärgi. Üks selle strateegia juhtalgatusi, Euroopa digitaalarengu tegevuskava (edaspidi „DAE”),⁽¹⁾ tunnistab lairibaühenduse sotsiaal-majanduslikke eeliseid, rõhutades selle olulisust konkurentsi, sotsiaalse kaasatuse ja tööhõive seisukohast. Strateegia „Euroopa 2020” aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmärgi saavutamine sõltub ka laialdase ja taskukohase juurdepääsu pakkumisest kiire interneti taristule ja teenustele. Kvaliteetse ja taskukohase lairibataristu rahastamisprobleemide lahendamine on ülioluline Euroopa konkurentsivõime ja uuenduslikkuse suurendamiseks, töökohtade pakkumiseks noortele, majandustegevuse mujale viimise ärahoidmiseks ja siseinvesteeringute kaasamiseks. DAE kordab strateegia „Euroopa 2020” eesmärki tagada kõikidele eurooplastele lairibaühendus 2013. aastaks ja püüab tagada, et 2020. aastaks i) on kõikidel eurooplastel juurdepääs veelgi kiiremale internetiühendusele (30 Mbit/s või kiirem) ja ii) 50 % või enamal Euroopa kodumajapidamisel on juurdepääs kiiremale kui 100 Mbit/s internetiühendusele.

- (2) Selleks et saavutada internetiühenduse kiirus üle 30 Mbit/s, on vaja hinnanguliselt⁽²⁾ investeerida kuni 60 miljardit eurot ning selleks, et tagada vähemalt pooltele Euroopa leibkondadele kiirem internetiühendus kui 100 Mbit/s, on vaja kuni 270 miljardit eurot⁽³⁾. Nimetatud investeeringud tulevad peamiselt kommertsinvestoritelt. Kuid DAE eesmärgi ei ole võimalik saavutada riikliku rahastuse toeta. Seepärast kutsutakse digitaalarengu tegevuskavas liikmesriike üles „kasutama riiklikku rahastamist kooskõlas ELi konkurentsi- ja riigiabieskirjadega”, et täita strateegias „Euroopa 2020” seatud levi, kiirust ja kasutuselevõttu käsitlevad eesmärgid⁽⁴⁾. Tulevikus võib eeldada nõudluse suurenemist selliste võimsusmahukate teenuste järele, nagu pilvandmetöötlus, partnertehnoloogiate intensiivsem kasutamine, sotsiaalvõrgustike ja nõudevideo edasiarend.

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Euroopa digitaalne tegevuskava (KOM(2010) 245 (lõplik)).

⁽²⁾ Vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komiteele „Euroopa lairibaühendus: investeering digitaalvaldkonnale tuginevasse majanduskasvu”, KOM(2010) 472 (lõplik).

⁽³⁾ Tegelikud investeeringukulud võivad olla märgatavalt väiksemad, see sõltub olemasolevate taristute taaskasutatavusest ning turu ja tehnoloogia arengust, samuti seadusandlikest muudatustest.

⁽⁴⁾ Punkt 2.4, põhimeede nr 8.

- (3) Elektroonilise kommunikatsiooni valdkonnas on toimunud põhjalik liberaliseerimine ja selle suhtes kohaldatakse nüüd valdkondlikku reguleerimist. ELi elektroonilise kommunikatsiooni reguleeriv raamistik hõlmab ka lairibaühenduse ühtlustamiseskirju⁽⁵⁾. Endiste lairibavõrkude hulgimüügiturgude puhul kohaldata enamikus liikmesriikides seni eelnevat reguleerimist. See reguleerimislähenemine on osutunud edukaks turukonkurentsi edendamise, investeerima innustamise ja tarbijate valikuvõimaluste suurendamise vahendiks: näiteks on lairibaühendus saavutanud kõige suurema katvuse ja kasutatavuse liikmesriikides, kus valitseb taristukonkurents ja kehtivad tõhusad õigusnormid, mis soodustavad teenuste konkurentsi. Lairibavõrkude ja eelkõige järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude jätkuv kasutuselevõtmine nõuab riiklike reguleerivate asutuste sekkumist nende rolli tõttu elektroonilise side sektoris.
- (4) Seda olulisem on, et riigi vahendeid kasutatakse selles valdkonnas hoolikalt ning et komisjon tagaks riigiabi täiendava rolli ja ei asendaks turuosaliste investeeringuid. Igasuguse riigipoolse sekkumise puhul tuleks nii palju kui võimalik piirata erainvesteeringute väljatõrjumise, kommertsinvesteeringute stiimulite kõrvaldamise ja konkurentsi Euroopa Liidu ühiste huvide vastase moonutamise ohtu.
- (5) Komisjon märgib riigiabi ajakohastamist käsitlevas teatises, et riigiabipoliitika peaks keskenduma läbimõeldud abi soodustamisele, mis on suunatud turutõrgete kõrvaldamisele ja Euroopale ühist huvi pakkuvatele eesmärkidele⁽⁶⁾. Riigiabimeede võib aidata teataval tingimustel korrigeerida turutõrkeid, parandades turgude tõhusat toimimist ning aidates kaasa konkurentsivõime tugevdamisele. Lisaks võib juhul, kui turg on toimiv, kuid saavutatud tulemused ei ole ühtekuuluvuspoliitika seisukohast rahuldavad, riigiabi kasutada soovitud ja tasakaalustatute tulemuste saavutamiseks. Eelkõige võib hästisuunatud riiklik sekkumine lairibaühenduse valdkonnas aidata vähendada digitaalset lõhet,⁽⁷⁾ mis eraldab ühe riigi piires alasid ja piirkondi, kus pakutakse taskukohaseid ja konkurentsivõimelisi lairibateenuseid ning selliseid alasid, kus kõnealuseid teenuseid ei pakuta.
- (6) Kui aga lairibaühendusele antavat riigiabi kasutatakse piirkondades, kus turuosalise otsustaks üldjuhul ise investeerida või on juba investeerinud, võiks see oluliselt vähendada kommertsinvestorite stiimulit investeerida lairibaühendusse. Sellistel juhtudel võib lairibaühendusele antav riigiabi eesmärgi saavutamist takistada. Riigiabi kontrolli eesmärk lairibavaldkonnas on tagada, et riigiabimeetmete tulemusel saavutatakse kiiremini suurema katvusega lairibaühendus ja selle laialdasem kasutuselevõtt võrreldes olukorraga, kus abi ei anta, toetades samal ajal kvaliteetsemaid ja taskukohasemaid teenuseid, konkurentsi soodustavaid investeeringuid. Abi positiivne mõju peab kaaluma üles konkurentsimoõnused.
- (7) Enamik liikmesriike järgis komisjoni üleskutset digitaalarengu tegevuskava raames ja töötas välja riiklikud lairibaühenduse strateegiad, et saavutada DAE eesmärgid oma territooriumil. Enamik nimetatud strateegiatest näevad ette riigi vahendite kasutamist lairibaühenduse katvuse suurendamiseks piirkondades, kus kommertsoperaatoritel puudub stiimul investeerida väga suure kiirusega järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse.
- (8) Käesolevates suunistes võetakse kokku komisjoni poliitika põhimõtted, mis käsitlevad asutamislepingu riigiabieeskirjade kohaldamist riiklike meetmete suhtes, millega toetatakse lairibavõrkude kasutuselevõttu (jagu 2). Suunistes selgitatakse nende põhimõtete rakendamist põhilairibavõrkude ja järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire kasutuselevõtu toetamiseks mõeldud riiklike meetmete hindamisel (jagu 3). Komisjon kohaldab suuniseid lairibaühenduse jaoks antava riigiabi hindamisel. Nii suurendab ta oma otsustamisprotsessi õiguskindlust ja läbipaistvust.

⁽⁵⁾ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 33), muudetud direktiiviga 2009/140/EÜ (parema õigusloome direktiiv) (ELT L 337, 18.12.2009, lk 37) ja määrusega (EÜ) nr 544/2009 (ELT L 167, 29.6.2009, lk 12), artikli 12 lõige 4.

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis ELi riigiabi ajakohastamise kohta. Brüssel, 8.5.2012. COM(2012) 209 final.

⁽⁷⁾ Mõistet „digitaalne lõhe“ kasutatakse tavapärastel eristamiseks neid isikuid ja kogukondi, kellel on juurdepääs infotehnoloogiale ja neid, kellel see puudub. Kuigi sellisel „digitaalsel lõhel“ võib olla erinevaid põhjuseid, on neist peamiseks asjakohase lairibainfrastruktuuri puudumine. Piirkondlikust vaatepunktist on info- ja sidetehnoloogiale juurdepääsu ning selle kasutamise puhul oluline tegur linnastumise määr. Interneti kättesaadavus Euroopa Liidu hõredalt asustatud piirkondades on seega hulga väiksem.

2. LAIRIBAÜHENDUSE JAOKS ANTAVAT RIIGIABI KÄSITLEVA KOMISJONI POLIITIKA PEAMISED PÕHIMÕTTED

- (9) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Sellest järeldub, et meede on riigiabi, kui see vastab kõikidele järgmistele tingimustele: a) abi antakse riigi vahenditest, b) see annab ettevõtjatele majandusliku eelise, c) nimetatud eelis on selektiivne ja d) kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, e) kõnealune meede kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

2.1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõige 1 – abi olemasolu olemasolu

- (10) Riigi vahendite kasutamine. Riigi vahendite ülekanne võib toimuda mitmel viisil, näiteks otsetoetused, maksusoodustused,⁽⁸⁾ sooduslaenu või muud liiki eelistingimusel rahastamine. Riigi vahendid on kaasatud ka juhul, kui riik annab mitterahalise hüvitise, näiteks investeerib lairibataristu (osa) ehitamisse. Riigi vahendeid saab kasutada⁽⁹⁾ riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Rahastamise puhul sellistest Euroopa fondidest nagu Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond (EAFRD) ja Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF)⁽¹⁰⁾ on samuti tegu riigi vahenditega, kui need vahendid antakse liikmesriigi kasutada tema äranägemisel⁽¹¹⁾.
- (11) Ettevõtja. Riiklikud lairibainvesteeringute toetusmeetmed on tavaliselt suunatud majandustegevusele nagu lairibataristu ehitamine, käitamine ja sellele juurdepääsu andmine või lõpptarbijatele ühenduse pakkumise võimaldamine. Ka riik ise võib tegeleda majandustegevusega, kui ta käitab ja kasutab lairibataristut (või selle osi), näiteks riikliku ettevõtja kaudu või riikliku ametiasutuse osana. Lairibavõrgu taristu ehitamine selle äriliseks kasutamiseks tulevikus riigi või kolmandatest isikutest operaatorite poolt, on samuti majandustegevus⁽¹²⁾. Mitteäriliseks tegevuseks mõeldud lairibavõrkude väljaarendamine ei pruugi olla riigiabi,⁽¹³⁾ sest võrgu ehitamine ei anna eelist ühelegi ettevõtjale⁽¹⁴⁾. Kui selline võrk aga avatakse hiljem kasutamiseks lairibainvestoritele või operaatoritele, on tõenäoliselt tegemist riigiabiga⁽¹⁵⁾.
- (12) Eelis. Abi antakse otse võrguinvestoritele, kes enamikul juhtudel valitakse välja konkurentsipõhise hankemenetluse teel. Kui riigi panust ei anta tavapärase turumajanduse tingimustel ja see on seega turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõtte kohaselt riigiabi (vt punkt (16)), siis tagab

⁽⁸⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumi N 398/05 kohta – Ungari, Maksusoodustuse väljatöötamine lairibaiühenduse toetamiseks.

⁽⁹⁾ Riikliku ettevõtte vahendid on riigi vahendid Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 tähenduses, sest riiklikud ametiasutused kontrollivad neid vahendeid. Kohtuasi C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 2002, lk I-4397). Vastavalt sellele kohtuotsusele tuleb peale selle hinnata, kas riikliku ettevõtte poolne rahastamine on samastatav riigi tegevusega.

⁽¹⁰⁾ Määrus 1698/05, 20. september 2005, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1), määrus 1080/2006, 5. juuli 2006, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1783/1999 (ELT L 210, 31.7.2006, lk 1), määrus 1083/2006, 11. juuli 2006, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999 (ELT L 210, 31.7.2006, lk 25).

⁽¹¹⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumi N 157/06 kohta – Ühendkuningriik, Projekt „South Yorkshire Digital Region”. Kohus on kinnitanud, et niipea, kui rahalised vahendid jäävad püsivalt riigi kontrolli alla ja need on seega pädevatele riiklikele ametiasutustele kättesaadavad, piisab sellest nende liigitamiseks riigiabiks, vt kohtuasi C-83/98 P France vs. Ladbroke Racing Ltd ja komisjon, EKL 2000, lk I-3271, punkt 50.

⁽¹²⁾ Kohtuasjad T-443/08 ja T-455/08 Freistaat Sachsen ja teised vs. komisjon, (seni avaldamata), punktid 93–95.

⁽¹³⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumi NN 24/07 kohta – Tšehhi Vabariik, Praha linnavalitsuse traadita Interneti-võrk.

⁽¹⁴⁾ Samuti kui võrk ehitatakse või lairibateenuseid pakutakse avaliku halduse enda vajaduste rahuldamiseks, võib selline sekkumine teatud tingimustel mitte anda ettevõtjale eelist. Vt komisjoni otsus juhtumi N 46/07 kohta – Ühendkuningriik, Wales'i avaliku sektori võrgukava.

⁽¹⁵⁾ Vt komisjoni otsus juhtumite SA.31687 (N 436/10) (Itaalia, Friuli Venezia Giulia lairibavõrk (Projekt Ermes)) ja N 407/09 (Hispaania, Xarxa Oberta) kohta.

konkurentsipõhise valikumenetluse kasutamine abi suuruse piiramise konkreetse projekti jaoks minimaalselt vajalikuga. Sellegipoolest ei välista see abi, sest riiklik ametiasutus annab ikkagi võitnud pakkuja toetust (näiteks „puudujäägi rahastamise” või mitterahalise abina). Selle menetluse otstarve on nimelt valida abisaaja. Saadud rahaline abi võimaldab edukal pakkujal tegeleda majandustegevusega tingimustel, mida turg vastasel juhul ei võimaldaks. Peale otseste abisaajate võivad kaudseteks abisaajateks olla kolmandatest isikutest operaatorid, kes saavad subsideeritavale taristule hulgiüügitasandi juurdepääsu⁽¹⁶⁾.

- (13) *Selektiivsus*. Lairibavõrkude kasutuselevõttu toetavad riiklikud meetmed on laadilt selektiivsed, kuna need on suunatud lairibainvestoritele ja kolmandatest isikutest operaatoritele, kes tegutsevad ainult elektrooniliste sideteenuste turu teatavates segmentides. Subsideeritud võrgu äriliste lõppkasutajate puhul⁽¹⁷⁾ ei pruugi meede aga selektiivne olla, kui juurdepääs subsideeritud võrgule on avatud kõigile majandussektoritele. Selektiivsus on olemas, kui lairibaühenduse kasutuselevõtt on suunatud eelkõige ärikasutajatele, näiteks kui riigiabi eesmärk on lairibavõrgu loomine kasutamiseks kindlaksmääratud ettevõtjatele, kes ei ole valitud üldiste kriteeriumide alusel, mis kehtivad terves abi andva ametiasutuse vastutuse all olevas piirkonnas⁽¹⁸⁾.
- (14) *Konkurentsi moonutamine*. Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „kohus”) praktika kohaselt moonutab finants-toetus ja mitterahaline abi konkurentsi, kui see tugevdab ettevõtja positsiooni võrreldes muude ettevõtjatega⁽¹⁹⁾. Konkurendile antava riigiabi tõttu võivad olemasolevad operaatorid vähendada võimsust või võimalikud operaatorid otsustada uuele turule või geograafilisele alale mitte tulla. Märkimisväärsed konkurentsimoonutused tekivad tõenäoliselt juhul, kui abisaajal on turuvõim. Kui abisaajal on turul juba valitsev seisund, võib abimeede sellist seisundit tugevdada, vähendades konkurentsi piiranguid, mida konkurendid saavad rakendada.
- (15) *Mõju kaubandusele*. Kuna riiklik sekkumine kaldub mõjutama teiste liikmesriikide teenusepakkujaid, (sh pärsides nende asutamist asjaomases liikmesriigis) on sellel mõju ka kaubandusele, sest elektrooniliste sideteenuste turud (hulgiüügiturud ja lairibateenuse jaemüügiturud) on avatud operaatorite ja teenusepakkujate vahelisele konkurentsile⁽²⁰⁾.

2.2. Abi puudumine: turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamine

- (16) Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 345 on sätestatud, et „aluslepingud ei mõjuta mingil viisil omandi õiguslikku režiimi liikmesriikides”. Vastavalt kohtu praktikale järeldub võrdse kohtlemise põhimõttest, et kapitali, mille riik on otseselt või kaudselt andnud ettevõtja käsutusse tingimustel, mis vastavad tavalistele turutingimustele, ei saa käsitleda riigiabina. Kui riikliku investori osalusel aktsiakapitalis või tema tehtavatel kapitalistididel puuduvad piisavad väljavaated kasumlikkusele isegi pika aja vältel, tuleb sellist sekkumist pidada abiks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 tähenduses ja selle kokkusobivust ühisturuga tuleb hinnata ainult nimetatud sättes ettenähtud kriteeriumide põhjal⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ On tõenäoline, et toetusest saadav eelis kandub vähemalt osaliselt üle kolmandatest isikutest operaatoritele isegi juhul, kui nad maksavad hulgitasandi juurdepääsu eest. Hulgiüügi hinnad on tõepoolest sageli reguleeritud. Hindade reguleerimine tagab madalamad hinnad kui hulgiüüja suudaks muidu turul saavutada (see võib olla monopolne hind, kui puudub konkurents muude võrkudega). Kui hinnad ei ole reguleeritud, nõutakse hulgiüüjalt igal juhul tema hindade võrreldavaks muutmist nendega, mis kehtivad muudes, suurema konkurentsi piirkondades (vt punkt (78) alapunkt h), mis tagab tõenäoliselt madalama hinna kui hulgiüüja vastasel korral turul saavutaks.

⁽¹⁷⁾ Subsiidiumid kodukasutajatele jäävad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalast välja.

⁽¹⁸⁾ Näiteks abi äripiirkondadele, vt näiteks komisjoni otsus juhtumi N 626/09 kohta – Itaalia, järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk Lucca tööstuspiirkondade jaoks.

⁽¹⁹⁾ Kohtuasi C-310/99 Itaalia Vabariik vs. Komisjon (EKL 2002 lk I-02289, punkt 65).

⁽²⁰⁾ Vt komisjoni otsus juhtumi N 237/08 kohta – Saksamaa, lairibateenuse toetamine Alam-Saksi liidumaal.

⁽²¹⁾ Kohtuasi C-303/88, Itaalia Vabariik vs. komisjon (1991 EKL, lk I-1433, punktid 20–22).

- (17) Komisjon on Amsterdami otsuses käsitlenud turumajandusliku investeerimise põhimõtte kohaldamist lairibavaldkonnas⁽²²⁾. Nagu otsuses rõhutatud, tuleb riikliku investeeringu vastavust turutingimustele tõendada põhjalikult ja igakülgselt kas erainvestorite märkimisväärse osaluse abil või usaldusväärse äriplaani põhjal, mis näitaks investeeringu piisavat tasuvust. Kui erainvestorid projektis osalevad, on eeltingimuseks, et nad on hinnanud investeeringuga seotud äriske samadel tingimustel riikliku investoriga. See kehtib ka muude riigiabi vormide, nagu sooduslaenu või tagatiste suhtes⁽²³⁾.

2.3. Riigiabi lairibaühenduse kui üldist majandushuvi pakkuva teenuse kasutuselevõtmiseks – Altmark ja kokkusobivus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõikega 2

- (18) Mõne juhtumi puhul võib liikmesriik otsustada käsitleda lairibavõrgu pakkumist üldist majandushuvi pakkuva teenusena Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2⁽²⁴⁾ ja Altmarki kohtupraktika⁽²⁵⁾ tähenduses ning pakkuda sel alusel riigipoolset rahastust. Sellistel juhtudel tuleb liikmesriigi meetmeid hinnata kooskõlas komisjoni teatisega Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes,⁽²⁶⁾ komisjoni 20. detsembri 2011. aasta otsusega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes,⁽²⁷⁾ komisjoni teatisega avalike teenuste eest makstava hüvitisena (2011) antava riigiabi Euroopa Liidu raamistiku kohta⁽²⁸⁾ ja komisjoni 25. aprilli 2012. aasta määrusega Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes⁽²⁹⁾. Nimetatud komisjoni dokumente (edaspidi kokkuvõtvalt „üldist majandushuvi pakkuvate teenuste pakett“) kohaldatakse loomulikult ka lairibaühenduse kasutuselevõtmiseks antava riigiabi suhtes. Alljärgnevalt illustreeritakse teatavate neis dokumentides selgitatud põhimõtete kohaldamist lairibaühenduse rahastamises, võttes arvesse sektori teatavaid iseärasusi.

Üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlus

- (19) Seoses üldist majandushuvi pakkuva teenuse määratlusega on komisjon juba üldiselt selgitanud, et liikmesriigid ei või panna konkreetseid avaliku teenuse osutamise kohustusi teenustele, mida tavalistel turutingimustel toimivad ettevõtjad juba osutavad või võivad osutada rahuldavalt ja avalike huvidega kooskõlas olevatel tingimustel, nagu hind, objektiivsed kvaliteediomadused, jätkuvus ja teenuse kättesaadavus, nagu riik on määratlenud⁽³⁰⁾.

- (20) Komisjon on selle põhimõtte kohaldamise kohta lairibasektori suhtes seisukohal, et nendes piirkondades, kus erainvestorid on juba investeerinud lairibavõrgu taristusse (või on võrku laiendamas) ja juba pakuvad konkureerivaid lairibateenuseid sobiva lairibakäitlusega, ei saa samaaegse konkureeriva ja riiklikult rahastatud lairibataristu loomist pidada üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks Euroopa

⁽²²⁾ Komisjoni 11. detsembri 2007. aasta otsus juhtumi C 53/06 kohta – Madalmaad, Amsterdami linnavalitsuse investeeringud lõpptarbijani ulatuvasse „kiud koju“ (FTTH) kiudoptilisse lairiba-juurdepääsuvõrku, ELT L 247, 16.9.2008, lk 27.

⁽²³⁾ Komisjoni teatis EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes, ELT C 155, 20.6.2008, lk 10, ja teatise parandus, ELT C 244, 25.9.2008, lk 32.

⁽²⁴⁾ Vastavalt pretsedendiõigusele peab üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale selle ülesande olemas andnud avalik-õiguslik asutus. Teenusepakkujale saab anda ülesande osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust avaliku teenuse kontsessiooni kaudu; Vt liidetud kohtuasjad T-204/97 ja T-270/97 *Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA vs. komisjon* (2000 EKL, lk II-2267, punkt 126) ja kohtuasi T-17/02 *Fred Olsen, SA vs. komisjon* (2005 EKL, lk II-2031, punktid 186 ja 188–189).

⁽²⁵⁾ Juhtum C-280/00, Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, EKL 2003, lk I-7747.

⁽²⁶⁾ ELT C 8, 11.1.2012, lk 4.

⁽²⁷⁾ ELT L 7, 11.1.2012, lk 3.

⁽²⁸⁾ ELT C 8, 11.1.2012, lk 15.

⁽²⁹⁾ ELT L 114, 26.4.2012, lk 8.

⁽³⁰⁾ Vt komisjoni teatise (Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes) punkt 48 ja komisjoni teatise (avalike teenuste eest makstava hüvitisena (2011) antava riigiabi Euroopa Liidu raamistiku kohta) punkt 13.

Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 tähenduses⁽³¹⁾. Kui aga on võimalik tõendada, et erainvestorid ei suuda pakkuda lähitulevikus⁽³²⁾ kõigile kodanikele ja kasutajatele piisavat lairibakatvust, mille tulemusena märkimisväärne osa elanikkonnast jääks ühenduseta, võib üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutavale ettevõtjale maksta avaliku teenuse eest hüvitist, eeldusel, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste teatistes sätestatud tingimused on täidetud. Et hinnata vajadust üldist majandushuvi pakkuva teenuse järele, tuleks seega alati võtta arvesse võrke, mille liik on võrreldav, st põhilairibavõrke või järgmise põlvkonna juurdepääsvõrke.

- (21) Pealegi võib lairibataristu kasutuselevõtmist ja käitamist lugeda üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks üksnes juhul, kui see taristu võimaldab universaalühendust kõigile asjaomase piirkonna kasutajatele – ühtviisi nii kodukasutajatele kui ka ettevõtjatele. Üksnes ärikasutajate ühenduse toetamine ei ole piisav⁽³³⁾.
- (22) Üldist majandushuvi pakkuva teenuse kohustuslikkus tähendab ühtlasi seda, et kasutusele võetava võrgutaristu pakkuja ei saa oma äranägemisel ja/või diskrimineerivalt keelata sellele hulgimüügitasandi juurdepääsu (nt seetõttu, et juurdepääsuteenuse pakkumine ei pruugi olla teatavas piirkonnas äriliselt tulus).
- (23) Võttes arvesse konkurentsi määra, mis on saavutatud pärast elektrooniliste sideteenuste sektori liberaliseerimisest liidus, ja eriti praegust konkurentsi lairiba jaeteenusteturul, peaks riiklikult rahastatud võrk, mis on loodud üldist majandushuvi pakkuva teenuse raames, olema avatud kõigile huvitatud operaatoritele. Selle eelduseks, et lairibataristu kasutuselevõttuga seotud teenust käsitatakse üldist majandushuvi pakkuva teenusena, peaks seega olema passiivse⁽³⁴⁾ ja operaatorist sõltumatu⁽³⁵⁾ taristu pakkumine, millele oleks avatud juurdepääs. Selline võrk peaks pakkuva juurdepääsu taotlejatele kõiki erinevat tüüpi võrgujuurdepääse ja võimaldama jaemüügi tasandil tegelikku konkurentsi, mis tagaks konkurent-sivõimeliste ja taskukohaste teenuste pakkumise lõppkasutajale⁽³⁶⁾.
- (24) Seepärast peaks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine hõlmama ainult universaalühendust võimaldava lairibavõrgu kasutuselevõttu ja sellega seotud hulgimüügitasandi juurdepääsuteenuseid, mitte aga sideteenuste jaemüüki⁽³⁷⁾. Kui üldist majandushuvi pakkuvat teenust osutab vertikaalselt integreeritud lairibaoperaator, tuleb kehtestada piisavad kaitsemeetmed, et vältida huvide konflikti, põhjendamatut diskrimineerimist ja mis tahes muid kaudseid ja varjatud eeliseid⁽³⁸⁾.
- (25) Kuna elektrooniliste sideteenuste turg on täielikult liberaliseeritud, ei saa lairibavõrgu kasutuselevõttuga seotud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine põhineda ainu- või erioiguse andmisel Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 1 tähenduses.

Hüvitise arvutamine ja tagastamine

- (26) Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eest makstava hüvitise arvutamiseks kehtivad täielikult üldist majandushuvi pakkuvate teenuste paketi põhimõtted. Kuid arvestades lairibasektori iseärasusi, on kasulik lisada selgitus üldist majandushuvi pakkuva teenuse kohta, mis on mõeldud ühenduseta

⁽³¹⁾ Vt komisjoni teatise (ELi riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes) punkt 49.

⁽³²⁾ „Lähituleviku” all tuleks vastavalt käesolevate suuniste punktiga 63 mõista kolme aastat.

⁽³³⁾ Kooskõlas komisjoni teatise (Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes) lõikes 50 väljendatud põhimõttega. Vt ka komisjoni otsus juhtumi N 284/05 kohta (Iirimaa, piirkondlik lairibaprogramm: linnapiirkonna võrgud, II ja III faas) ning juhtumi N 890/06 (Prantsusmaa, abi Toulouse'i piirkonna omavalitsusüksuste ühendusele (Sicoval) kiire Interneti-võrgu loomiseks) kohta.

⁽³⁴⁾ Passiivne võrgutaristu on põhimõtteliselt võrgu füüsiline taristu. Vt määratlust sõnastikust.

⁽³⁵⁾ Võrk ei tohiks sõltuda ühest konkreetsest tehnoloogiast ja peaks seega andma juurdepääsu taotlejatele võimaluse kasutada mis tahes tehnoloogiat teenuse pakkumiseks lõppkasutajale.

⁽³⁶⁾ Kooskõlas käesolevate suuniste punkti 78 alapunktiga g.

⁽³⁷⁾ Piirang on põhjendatud, sest pärast seda, kui universaalühendust pakkuva lairibavõrk on juba kasutusele võetud, piisab tavaliselt turujõududest, et kõikidele lõppkasutajatele tagataks konkrentsivõimelise hinnaga sideteenused.

⁽³⁸⁾ Selliste kaitsemeetmete hulka peaksid kuuluma eelkõige raamatupidamise lahususe kohustus, samuti vertikaalselt integreeritud operaatorist struktuuriliselt ja juriidiliselt lahutatud üksuse loomine. Loodud üksus vastutaks talle ülesandeks tehtud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ja sellega seotud tingimuste täitmise eest ainuisikuliselt.

alade („valged laigud”) hõlmamiseks laiemas piirkonnas, kus mõned operaatorid on juba võtnud kasutusele oma võrgutaristu või kavatsevad seda teha lähitulevikus. Juhtudel kui piirkond, mille kohta on antud üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise ülesanne, ei piirdu valgete laikudega nende suuruse ja asukoha tõttu, võib üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutajal olla vajadus võtta kasutusele võrgutaristu ka kasumlikes piirkondades, mis on juba kommertsoperaatorite poolt kaetud. Sellises olukorras peaks sel juhul antav hüvitis katma üksnes kulud, mis tulenevad taristu kasutuselevõtmisest mittetulusatel valgetel laikudel, võttes sealjuures arvesse asjakohast tulu ja mõistlikku kasumit ⁽³⁹⁾.

- (27) Paljudel juhtudel võib olla asjakohane määrata hüvitise suurus eelnevalt kindlaks, et katta eeldatav rahastuspuudujääk pigem kindla ajavahemiku jooksul kui määrata hüvitis kulude ja tulude alusel nende tekkimise ajal. Esimese mudeli puhul on ettevõtjal tüüpiliselt suurem stiimul kulusid piirata ja arendada äritegevust aja jooksul ⁽⁴⁰⁾. Kui lairibavõrgu kasutuselevõtmisega seotud üldist majandushuvi pakkuva teenuse ei lähtu eeldusest, et kasutusele võetakse taristu kuulub avalikku omandisse, tuleks kehtestada asjakohased läbivaatamis- ja tagastusmehhanismid, et vältida olukorda, kus teenuse osutaja saab põhjendamatu eelise, sest riiklikult rahastatud võrk jääb pärast kõnealuse teenuse kontsessiooni aegumist tema omandusse.

2.4. Lairibaiühenduse kasutuselevõtmise toetavad haldus- ja regulatiivmeetmed, mis jäävad välja poole ELi riigiabi eeskirjade reguleerimisala

- (28) Nagu juba selgitatud komisjoni lairibaiühenduse teatises, ⁽⁴¹⁾ võivad liikmesriigid lairibaiühenduse ja eriti järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtmise kiirendamiseks, lisaks ettevõtjate otsesele rahastamisele, valida mitut liiki meetmete vahel. Sellised meetmed ei hõlma tingimata riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (29) Võttes arvesse, et üldjuhul moodustavad suure osa järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtmisega seonduvatest kuludest tsiviilehitustööd, ⁽⁴²⁾ võivad liikmesriigid otsustada näiteks kooskõlas elektroonilist sidet käsitleva ELi reguleeriva raamistikuga hõlbustada võrkude laiendamise õiguste saamise tingimusi, nõuda et võrguoperaatorid kooskõlastaks oma ehitustööd ja/või jagaks osa oma taristust. Samuti võivad liikmesriigid nõuda ka, et mis tahes uue ehitustöö (sealhulgas uued vee-, elektri-, transpordi- või kanalisatsioonivõrgud) käigus ja/või hoone ehitamisel tuleb paigaldada järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude jaoks sobiv ühendus. Kolmandad isikud võivad samuti paigaldada igal juhul toimuvat üldiste tsiviilehitustööde käigus oma kuludega oma passiivse võrgutaristu. Seda võimalust tuleks pakkuva läbipaistvalt ja diskrimineerimisvabalt kõigile huvitatud operaatoritele ning see peaks olema põhimõtteliselt avatud kõigile kasutajatele, mitte üksnes elektronsideoperaatoritele (s.o elektri- ja gaasijaotusvõrkude, veevärgi jne operaatoritele) ⁽⁴³⁾. Olemasoleva (subsidiidiga või muu)

⁽³⁹⁾ Kõige sobivama meetodi väljatöötamine, mis arvestaks iga juhtumi eripära ja tagaks, et hüvitatakse üksnes kulud, mis tulenevad üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamisest valgetel aladel kooskõlas üldist majandushuvi pakkuvate teenuste paketi põhimõtetega, on liikmesriikide ülesanne, võttes sealjuures arvesse asjakohast tulu ja mõistlikku kasumit. Makstava hüvitise suuruse määramiseks võiks näiteks võrrelda tulusid, mis laekuvad infrastruktuuri ääristest kasutamisest tulusates piirkondades, mis on juba kommertsoperaatoritega kaetud, ja valgetel aladel. Mõistlikku kasumit ületavat kasumit (s.t. kasumit, mis ületab tööstusharu keskmise kapitali tasuvuse sellise lairibainfrastruktuuri kasutuselevõtmise puhul) võiks kasutada üldist majandushuvi pakkuva teenuse rahastamiseks mittetulusate piirkondades, kusjuures ülejäänud tulu võib olla osa rahalisest hüvitisest. Vt komisjoni otsus juhtumi N 331/08 kohta – Prantsusmaa, *Hauts-de-Seine'i ülikõrge võrk*.

⁽⁴⁰⁾ Kui aga tulevased kulud ja tulude areng on väga ebakindel ja teave on väga asümmeetriline, võib riiklik ametiasutus soovida kasutada selliseid hüvitusmudeleid, mis ei ole täielikult eelnevalt kindlaksmääratud, vaid pigem eelnevalt kindlaksmääratud ja tagantjärele hüvitamise segu (näiteks kasutades tagastamist, et võimaldada ootamatute tulude tasakaalustatud jagamist).

⁽⁴¹⁾ Vt 2. joonealune märkus.

⁽⁴²⁾ Näiteks kaevetööd, kaablite paigaldamine, juhtmete paigaldus hoonete sees. Kodukasutajatele mõeldud kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtmise puhul võivad sellised kulud moodustada kuni 70–80 % investeeringu kogukuludest.

⁽⁴³⁾ Vt ka juhtum N 383/09 – Saksamaa, N 150/08 (*Saksimaa maapiirkondade lairibaiühendus*) muudatus. Tegemist oli olukorraga, mille puhul tsiviilehitustööd, näiteks teehoolitus, ei olnud riigiabi. Saksamaa ametiasutuste võetud meetmed koosnesid „üldistest tsiviilehitustöödest”, mille riik oleks teostanud hoolduseesmärgil igal juhul. Võimalus paigaldada seoses teehooldusega ühtlasi kaablikanaliseerimist ja lairibataristuid – kusjuures operaatorite kulu – kuulutati avalikult välja, piirdumata lairibaiühenduse sektoriga ega seda eelistamata. Ei saa siiski välistada, et selliste tööde riigipoolne rahastamine, kui see on piiratud lairibasektoriga või selgelt sellele suunatud, on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

taristu koondülevaade, mis võib hõlmata ka kavandatavaid võrke, võiks aidata kaasa ärilise lairibaühenduse kasutuselevõtmisele⁽⁴⁴⁾. Olemasolev taristu ei tähenda üksnes telekommunikatsioonitaristut, näiteks traadipõhine, traadita või satelliittaristu, vaid ka muudele tööstusharudele (näiteks avalikud teenused) kuuluvaid alternatiivseid taristuid (näiteks kanalisatsioon, juurdepääsuluugid jne)⁽⁴⁵⁾.

2.5. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 kohane kokkusobivuse hindamine

- (30) Kui lairibaühenduse kasutuselevõtmiseks mõeldud riigipoolne sekkumine täidab punktis 2.1 määratletud tingimused, hindab komisjon selle sobivust üldjuhul Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel⁽⁴⁶⁾. Praeguseks on piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused võtnud kasutusele erinevaid sekkumismudeleid. Nende mudelite mitteammendav loetelu on esitatud I lisas. Peale lisas kirjeldatute võivad riigi ametiasutused töötada välja ka muid lairibaühenduse kasutuselevõtmise toetamise mudeleid⁽⁴⁷⁾. Kõigi sekkumise vormide suhtes kohaldatakse käesolevates suunistes sätestatud kõiki kokkusobivuskriteeriume⁽⁴⁸⁾.
- (31) Lairibaühenduse riigiabi projekte võib rakendada abisaavates piirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktide a ja c ning regionaalabi erieeskirjade⁽⁴⁹⁾ tähenduses. Sellisel juhul võib lairibaühenduseks antavat abi käsitleda abina alginvesteeringute jaoks regionaalabi eeskirjade tähenduses. Kui meede kuulub selliste eeskirjade reguleerimisalasse ja kui kavatakse anda sihtots- tarbelist üksikabi ühele ettevõtjale või abi, mis on suunatud ühele tegevusvaldkonnale, siis peavad liikmesriigid tõendama, et regionaalabi eeskirjade tingimused on täidetud. Eelkõige peavad nad tõendama, et kõnealuse projektiga toetatakse ühtse regionaalarengu strateegiat ning projekti olemus ja maht ei moonuta lubamatult konkurentsi.

Ühtsete kokkusobivuspõhimõtete ülevaade

- (32) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohasel hindamise käigus veendub komisjon, et abimeetme positiivne mõju ühishuvist kantud eesmärgi saavutamisele on suurem võimalikest negatiivsetest kõrvalmõjudest, nagu kaubanduse ja konkurentsi moonutamine. Hindamine toimub kahes etapis.
- (33) Esiteks peab iga abimeede vastama järgnevalt esitatud vajalikele tingimustele. Abi kuulutatakse siseturuga kokkusobimatuks, kui ükski järgmistest tingimustest on täitmata:
- 1) kaasaaitamine üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamisele;
 - 2) turutõrgetest või olulisest ebavõrdsusest tulenev turu toimimatus;
 - 3) riigiabi kui poliitikavahendi asjakohasus;
 - 4) stimuleeriva mõju olemasolu;
 - 5) abi piirduv minimaalselt hädavajalikkuga;
 - 6) negatiivsed kõrvalmõjud on piiratud;
 - 7) läbipaistvus.

⁽⁴⁴⁾ Vt näiteks Saksamaa NRA „Infrastruktuuratlas“, kus operaatorid jagavad vabatahtlikult teavet olemasolevate ja potentsiaalselt taaskasutatavate taristute kohta.

⁽⁴⁵⁾ Tuleks meenutada, et ELi elektronsidet reguleeriv raamistik annab pädevatele riiklikele ametiasutustele võimaluse nõuda ettevõtjailt vajaliku teabe esitamist, et nimetatud asutused saaksid koostöös riiklike reguleerivate asutustega tuvastada võrguelementide ja rajatiste olemuse, kättesaadavuse ja geograafilise asukoha ning teha need huvitatud isikutele teatavaks. Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/21/EÜ elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste ühise reguleeriva raamistiku kohta (raamdirektiiv), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiviga 2009/140/EÜ, artikli 12 lõige 4.

⁽⁴⁶⁾ Loetelu kõigist lairibaühenduse valdkonnas riigiabi eeskirjade kohaselt tehtud komisjoni otsustest on kättesaadav järgmisel veebilehel: http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf

⁽⁴⁷⁾ Näiteks võivad laenu (erinevalt toetustest) olla kasulik vahend pikaajaliste taristuinvesteeringute krediidipuuduse vastu.

⁽⁴⁸⁾ See ei piira punktis 31 osutatud regionaalabi suuniste võimalikku kohaldamist.

⁽⁴⁹⁾ *Ratione temporis* kohaldatavad regionaalabi suunised (näiteks regionaalabi suunised aastateks 2007–2013, ELT C 54, 4.3.2006, lk 13).

(34) Teiseks, kui kõik tingimused on täidetud, võrdleb komisjon abimeetme positiivset mõju ühishuvist kantud eesmärgi saavutamisele selle võimalike negatiivsete kõrvalmõjudega.

(35) Järgnevalt on üksikasjalikumalt esitatud komisjoni hindamise erinevad aspektid lairibavaldkonnas.

1. Kaasaaitamine üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamisele

(36) Komisjon hindab, mil määral kavandatav sekkumine aitab kaasa eespool selgitatud ja DAes täpsemalt kirjeldatud ühist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamisele.

2. Turutõrgetest või olulisest ebavõrdsusest tulenev turu toimimatus

(37) Kui turud ei suuda omapäi, ilma sekkumiseta pakkuda tõhusat tulemust ühiskonna jaoks, on tegemist „turutõrkega”. See võib tekkida siis, kui teatavaid investeeringuid ei tehta, ehkki majanduslik kasu ühiskonnale on suurem kui kulu⁽⁵⁰⁾. Sellisel juhul võib riigiabiiga kaasneda positiivne mõju ja üldist tõhusust saab ettevõtjate majanduslike stiimulite kohandamise kaudu suurendada. Lairibasektoris on üks turutõrke vorm seotud positiivse välismõjuga. Selline välismõju tekib siis, kui turuosaliseid ei võta oma tegevusega kaasnevaid hüvesid täielikult arvesse. Näiteks võimaldab lairibavõrkude olemasolu pakkuda täiendavaid teenuseid ja innovatsiooni, millest on tõenäoliselt kasu enamatel kui võrgu vahetutel investeerijatel ja kasutajatel. Turu tulem põhjustab liialt vähesed erasektori investeeringud lairibavõrkudesse.

(38) Tänu rahvastikutiheduse säästu soodustavale mõjule on lairibavõrkude kasutuselevõtmine üldiselt tasuvam seal, kus potentsiaalne nõudlus on suurem ja kontsentreeritum, s.o tihedama asustusega piirkondades. Investeeringu suurte püsikulude tõttu võivad ühikukulud rahvastikutiheduse vähenedes oluliselt suurene⁽⁵¹⁾. Seepärast katavad kaubanduslikel tingimustel kasutusele võetud kasumlikud lairibavõrgud vaid osa elanikkonnast. Nagu DAes tunnistatakse, tekitab laialdane ja taskukohane juurdepääs lairibaühendusele positiivse välismõju, sest see kiirendab majanduskasvu ja innovatsiooni kõigis majandussektorites. Kui turg ei paku piisavat lairibakatvust või kui juurdepääsutingimused ei ole asjakohased, võib riigiabi aidata sellist turutõrget kõrvaldada.

(39) Teine võimalik ühist huvi pakkuv eesmärk on seotud võrdsusega. Valitsused võivad otsustada sekkuda turutulemist põhjustatud sotsiaalse või piirkondliku ebavõrdsuse kõrvaldamiseks. Teatavatel juhtudel võib lairibaühendusele antavat riigiabi kasutada ka võrdsuse eesmärkide saavutamiseks, s.o viisina edendada kõigi ühiskonnaliikmete juurdepääsu peamistele sidevahenditele, osalemist ühiskonnas ja sõnavabadust, parandades seeläbi sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust.

3. Riigiabi kui poliitikavahendi asjakohasus ja meetme ülesehitus

(40) Riigi sekkumine lairibavõrkude toetamiseks võib toimuda riigi, piirkondlikul või omavalitsuse tasandil⁽⁵²⁾. Seepärast on oluline erinevaid sekkumisi kooskõlastada, et vältida mitmekordsust ja järjekindlust. Kohalike sekkumiste järjekindluse ja kooskõlastatuse tagamiseks on vaja tagada kohalike algatuste kõrge läbipaistvuse tase.

(41) Alati kui see on võimalik ning kokkusobiv pädevuste ja spetsiifikaga, innustatakse liikmesriike töötama välja üleriiklikke programme, mis sisaldaksid riiklike algatuste peamisi põhimõtteid ja kavandatavate

⁽⁵⁰⁾ Asjaolu, et konkreetne ettevõtja ei suuda abi saamata projekti ellu viia, ei tähenda veel turutõrget. Näiteks ettevõtja otsus jätta madala tulususega projekti või piiratud turunõudlusega ja/või väikese kulupõhise konkurentsivõimega piirkonda investeerimata ei pruugi olla mitte turutõrke, vaid pigem hästi toimiv turg.

⁽⁵¹⁾ Satelliitsüsteemidega kaasnevad samuti ühikukulud, kuid ühikud on suuremad ja seepärast on need üldjuhul rahvastikutihedusest sõltumatumad.

⁽⁵²⁾ Vt omavalitsuse ja piirkondliku rahastamise kohta komisjoni otsuseid juhtumite SA.33420 (11/N) (Saksamaa, *Lohr am Maini lairibaühendus*) ja N 699/09 (Hispaania, *Desarrollo del programa de infraestructuras de telecomunicaciones en la Región de Murcia*) kohta.

võrkude kõige olulisemaid omadusi⁽⁵³⁾. Lairibaühenduse arendamise riiklikud raamprogrammid tagavad riigi vahendite kasutamise järjekindluse, vähendavad väiksemate abi andvate asutuste halduskoormust ja kiirendavad üksikute abimeetmete rakendamist. Peale selle kutsutakse liikmesriike üles andma kesktasandil selgeid suuniseid riigiabi rahastatavate lairibaprojektide rakendamiseks.

- (42) Lairibaühenduse toetamiseks mõeldud, konkurentsi soodustava riigiabimeetme väljatöötamisel on eriti oluline roll riiklikel reguleerivate asutustel. Riiklikud reguleerivad asutused on omandanud tehnilised teadmised ja oskusteabe tänu sellele, et valdkondliku reguleerimisega on neile antud määrav roll⁽⁵⁴⁾. Neil on parimad võimalused toetada riiklike ametiasutusi seoses riigiabi kavade ja nendega tuleks sihtpiirkondade kindlaksmääramisel konsulteerida. Riiklike reguleerivate asutustega tuleks konsulteerida ka hulgiühenduste juurdepääsuhindade ja tingimuste kindlaksmääramisel ning juurdepääsu taotlejate ja subsideeritava taristu operaatori vaheliste vaidluste lahendamisel. Liikmesriike kutsutakse üles tagama riiklikele reguleerivate asutustele vahendid, mida nad selliste tugifunktsioonide täitmiseks vajavad. Kui vaja, peaksid liikmesriigid tagama sobiva õigusliku aluse riiklike reguleerivate asutuste osalemiseks lairibaühenduse jaoks mõeldud riigiabiprojektides. Riiklikud reguleerivad asutused peaksid parima tava kohaselt andma kohalikele ametiasutustele suunised, mis hõlmavad soovitusi turuanalüüsi, hulgiühenduste juurdepääsutoodete ja hinnakujunduse põhimõtete kohta, võttes arvesse elektroonilise side reguleerivat raamistikku ja komisjoni sellekohaseid soovitusi⁽⁵⁵⁾.
- (43) Lisaks riiklike reguleerivate asutuste kaasamisele võivad kasulikke nõu anda ka riiklikud konkurentsi-asutused, eelkõige suurte raamprogrammide suhtes, et aidata tagada kõigile pakkumises osalevatele operaatoritele võrdsed tingimused ja vältida ebaproportsionaalselt suure riigi vahendite osa eraldamist ühele operaatorile, tugevdades seeläbi tolle (võimalik, et juba niigi juhtivat) turupositsiooni⁽⁵⁶⁾. Mõned liikmesriigid on asutanud lisaks riiklikele reguleerivate asutustele riiklikud pädevuskeskused, et aidata väikestel, kohalikel ametiasutustel kavandada piisavaid riigiabi meetmeid ja tagada riigiabi eeskirjade kohaldamise ühtlus, nagu on kirjeldatud käesolevates suunistes⁽⁵⁷⁾.
- (44) Meetme asjakohase ülesehituse tagamiseks nõuab tasakaalustatuse kriteerium, et riigiabi oleks *asjakohane* poliitikavahend probleemi lahendamiseks. Seoses sellega tuleks märkida, et kuigi eelnev reguleerimine on paljudel juhtudel hõlbustanud lairibaühenduse kasutuselevõttu linnades ja tihedama asustusega piirkondades, ei pruugi see olla piisav vahend lairibaühenduse pakkumise võimaldamiseks, eriti puuduliku ühendusega piirkondades, kus investeringu tasuvus on väike⁽⁵⁸⁾. Samamoodi ei saa lairibaühenduse kasutamise soodustamiseks⁽⁵⁹⁾ mõeldud nõudlusepoolsete meetmetega (näiteks maksekviitungid lõppkasutajatele) alati lairibaühenduse vähese pakkumise probleemi lahendada, kuigi sellised meetmed aitavad kaasa lairibaühenduse laiemale kasutuselevõtule⁽⁶⁰⁾. Seega on võimalik, et mõnes olukorras ei ole puudujääkide kõrvaldamiseks lairibaühenduse valdkonnas muud väljapääsu kui riigipoolne rahastamine. Abi andvad asutused peavad arvesse võtma ka võrgu võimaliku kasutuselevõtmisele viivaid spektri (ümber)jaotamisi sihtpiirkondades, millega võidakse saavutada abi andvate asutuste eesmärgid ilma otsest abi andmata.

⁽⁵³⁾ Sageli teatavad liikmesriigid raamprogrammide, mis kirjeldavad, millistel tingimustel saab kohalikul või piirkondlikul tasandil rahastada lairibaühenduse kasutuselevõttu. Vt näiteks juhtumid N 62/10 (Soome, *abi kiire lairibaühenduse ehitamiseks Soome hõredasti asustatud piirkondades*), N 53/10 (Saksamaa, föderaalne kaablikanaliseerimisnõuete raamprogramm) või N 30/10 (Rootsi, *riigiabi lairibaühendusele maaelu arendamise programmi raames*).

⁽⁵⁴⁾ Vt 5. joonealune märkus.

⁽⁵⁵⁾ See suurendaks läbipaistvust, vähendaks kohalike ametiasutuste halduskoormust ja võib tähendada, et riiklikud reguleerivad asutused ei pea vajadust analüüsima iga riigiabi juhtumit eraldi.

⁽⁵⁶⁾ Vt näiteks Avis n° 12-A-02 du 17 janvier 2012 relatif à une demande d'avis de la commission de l'économie, du développement durable et de l'aménagement du territoire du Sénat concernant le cadre d'intervention des collectivités territoriales en matière de déploiement des réseaux à très haut débit (Prantsusmaa konkurentsiameti seisukoht väga kiirete lairibavõrkude kasutuselevõtmise kohta).

⁽⁵⁷⁾ Vt näiteks komisjoni otsused juhtumite N 237/08 (Saksamaa, *lairibaühenduse toetamine Alam-Saksi liidumaal*) või SA.33671 (Ühendkuningriik, *lairibaühenduse pakkumine Ühendkuningriigis*) kohta.

⁽⁵⁸⁾ Vt näiteks komisjoni otsused juhtumite N 473/07 Itaalia, *Alto Adige lairibaühendus*) ja N 570/07 (Saksamaa, *Baden-Württembergi maapiirkondade lairibaühendus*) kohta.

⁽⁵⁹⁾ Eelkõige juba olemas olevate lairibalahenduste kasutuselevõtmise edendamiseks, olgu need kohaliku juurdepääsuga maapealsed traat- või traadita võrgud või üldjuurdepääsetavad satelliitlahendused.

⁽⁶⁰⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumi N 222/06 (Itaalia, *abi Sardiinia digitaalse lõhe ületamiseks*) kohta.

4. Stimuleeriva mõju olemasolu

- (45) Võttes arvesse meetme *stimuleerivat mõju*, on tarvis uurida, kas asjaomane investeerimine lairibavõrku oleks toimunud sama kiiresti ka ilma riigiabi. Kui operaatoril on teatavad kohustused seoses sihtpiirkonna katmisega, ⁽⁶¹⁾ ei pruugi tal olla õigust riigiabi saamiseks, sest sel puuduks tõenäoliselt stimuleeriv mõju.

5. Abi piirdub minimaalselt hädavajalikuga

- (46) Nagu järgnevates punktides selgitatakse, on komisjon, hinnates teatatud meetmete *proportsionaalsust*, juhtinud tähelepanu mitmele tingimusele, mis on vajalikud kaasatud riigiabi ja võimalike konkrentsimoonutuste minimeerimiseks.

6. Negatiivsed kõrvalmõjud on piiratud

- (47) Siiski võib abisaaja käitumise muutumine olla ka negatiivse mõjuga konkrentsile ja kaubandusele. Konkrentsimoonutuse olulisust saab hinnata mõju kaudu konkrentsidele. Kui konkrentid näevad, et nende varasemad tulud abi andmise tagajärjel vähenevad, võivad konkrentid otsustada vähendada tulevikus oma investeeringuid või lahkuda üldse turult ⁽⁶²⁾. Peale selle, kui konkrentsipõhise valikumenetluse järel valitav abisaaja on tõenäoliselt ettevõtja, kellel on juba niigi juhtiv turupositsioon või on tal võimalus see tänu riigi poolt rahastatavale investeeringule saada, võib meede nõrgendada konkrentide poolt avaldatavat konkrentsisurvet. Kui riigiabi meede või selle tingimused (sh selle rahastamisviis, kui see on meetme lahutamatu osa) kujutavad endast ELi õiguse mitteeristatavat rikku mist, ei saa nimetatud abi siseturuga kokkusobivaks kuulutada ⁽⁶³⁾.

7. Läbipaistvus

- (48) Abi tuleb anda läbipaistvalt; eelkõige peab olema tagatud liikmesriikidele, majandustegevuses osalejatele, huvitatud avalikkusele ja komisjonile lihtne juurdepääs kõigile asjaomastele õigusaktidele ja asjakohasele teabele nende alusel antava abi kohta. Läbipaistvusnõuete üksikasjad on täpsustatud punktis 78.

8. Kogu abimeetme tasakaalustamine ja kokkusobivustingimused konkrentsimoonutuse piiramiseks

- (49) Hoolikalt väljatöötatud lairibaühenduse riigiabi kava peaks tagama, et meetme mõjude üldine tasakaal oleks positiivne.
- (50) Selles mõttes saab riigiabi meetme mõju kirjeldada käitumise muutusena võrreldes sellega, mis oleks juhtunud ilma abita. Abi positiivne mõju on otseselt seotud abisaaja käitumise muutusega. See muutus peaks võimaldama saavutada soovitatavat ühist huvi pakkuvat eesmärki. Lairibasektoris on abi tulemuseks uue taristu kasutuselevõtmine, mida muidu ei toimuks, ja seega täiendava võimsuse ja kiiruse, madalamate hindade, kõrgema kvaliteedi ja innovatsiooni turuletoomine ning parema valiku tagamine tarbijale. See tagaks ka tarbijatele parema juurdepääsu internetiressurssidele ja stimuleerib koos tarbijate parema kaitsega piirkonnas nõudluse kasvu. See aitab kaasa digitaalse ühtse turu saavutamisele ja on kasulik ELi majandusele tervikuna.
- (51) Subsideeritav võrk peaks suutma tagada „hüppelise muutuse” lairibaühenduse kättesaadavuses. Hüppelist muutust võib näha, kui riigi sekkumise tulemusena 1) valitud pakkuja teeb märkimisväärsed uusi

⁽⁶¹⁾ See võib kehtida näiteks LTE (*long-term evolution*) või LTE *Advanced* operaatorite kohta, kelle litsentsikohased katvuseesmärgid on sihtpiirkonnas. Samuti, kui operaator, kellele on pandud universaalteenuse kohustus, saab avalike teenuste osutamise eest makstavat hüvitist, ei saa sama võrgu rahastamiseks anda täiendavalt riigiabi.

⁽⁶²⁾ Seda mõju võiks nimetada „väljatõrjumiseks”.

⁽⁶³⁾ Vt näiteks kohtuasi C-156/98 *Saksamaa vs. Komisjon* (EKL 2000, lk I-6857, punkt 78) ja kohtuasi C-333/07 *Régie Networks* (EKL 2008, lk I-10807, punktid 94–116).

- investeeringuid lairibavõrku ⁽⁶⁴⁾ ja 2) subsideeritud taristu toob turule märkimisväärseid uusi võimalusi lairibaühenduse kättesaadavuse ja võimsuse, ⁽⁶⁵⁾ kiiruste ja konkurentsi ⁽⁶⁶⁾ mõttes. Hüppelist muutust võrreldakse nii olemasolevate kui ka konkreetselt kavandatud võrkudega.
- (52) Peale selle peavad negatiivse mõju minimeerimiseks konkurentsile olema täidetud mitmed abimeetme ülesehitusele esitatavad tingimused, nagu on täpsustatud punktis 3.9.
- (53) Konkurentsimoonutuste veelgi paremaks ohjamiseks võib komisjon nõuda teatavate abikavade ajalist piiramist (tavaliselt 4 aastat või vähem) ja nende hindamist, et veenduda 1) kas sobivaks tunnistamise aluseks olnud eeldused ja tingimused on täidetud; 2) abimeetme tulemuslikkuses, võttes arvesse eelnevalt määratletud eesmärgi; 3) abimeetme mõjus turgudele ja konkurentsile ning et abikava toimimise ajal ei teki ebasoovitavaid, liidu huvide vastaseid moonutusi ⁽⁶⁷⁾. Võttes arvesse hindamise eesmärgi, ja et vältida liikmesriikide ja väiksemate abiprojektide ülemäärast koormamist, kohaldatakse seda üksnes riiklike abikavade ja suure eelarvega abikavade puhul, millel on uudseid omadusi või kui võib ette näha märkimisväärseid muutusi turul, tehnoloogias või regulatiivraamistikus. Hindamise viib läbi riigiabi andvast asutusest sõltumatu ekspert ühise metoodika ⁽⁶⁸⁾ alusel ja selle tulemused avalikustatakse. Hindamise tulemused esitatakse komisjonile aegsasti, et oleks võimalik hinnata abimeetme võimalikku pikendamist, ja igal juhul abikava lõppedes. Hindamise täpne ulatus ja üksikasjad määratletakse abimeetme heakskiitmise otsuses. Kõigi järgnevat samalaadse eesmärgiga abikavade puhul võetakse arvesse kõnealuse hindamise tulemusi.
- (54) Kui tasakaalustatuse hindamisest nähtub, et negatiivne mõju kaalub saadava kasu üles, võib komisjon kas keelata abi või paluda võtta parandusmeetmed seoses abi kavandamise või konkurentsile tekitatud kahjuga.

3. LAIRIBAÜHENDUSELE ANTAVA RIIGIABI HINDAMINE

3.1. Lairibavõrkude liigid

- (55) Käesolevates suunistes eristatakse riigiabi hindamise otstarbel põhi- ja järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke.
- (56) Põhilairibavõrkudeks saab lugeda mitut erinevat tehnoloogilist platvormi, sh asümmeetrilised digitaalsed abonendiliinid (kuni ADSL2+ võrkudeni), täiustamata kaabelvõrgud (näiteks DOCSIS 2.0), kolmanda põlvkonna mobiilvõrgud (UMTS) ja satelliitsüsteemid.

⁽⁶⁴⁾ Näiteks ei tuleks riigiabikõlblikuks lugeda üksnes võrgu aktiivsete osade uuendamiseks mõeldud marginaalseid investeeringuid. Ehkki teatavad vaskaablipõhised soodustavad tehnoloogiad (näiteks vektorjuhtimine) võivad suurendada olemasolevate võrkude võimsust, ei pruugi need nõuda märkimisväärseid investeeringuid uude taristusse, mistõttu ei peaks ka need olema riigiabikõlblikud.

⁽⁶⁵⁾ Näiteks on põhivõrkude uuendamine järgmise põlvkonna lairiba-juurdepääsuvõrkudeks. Samuti võiks hüppeliseks muutuseks olla järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude teatavad uuendused (näiteks kiudoptilise ühenduse pikendamine tarbijale lähemale). Piirkondades, kus lairibavõrgud on juba olemas, peaks hüppelise muutuse rakendamine tagama, et riigiabi kasutamine ei põhjustaks olemasoleva taristu dubleerimist. Samuti ei too olemasolevate taristute väike, järkjärguline ajakohastamine, näiteks 12 Mbit/s-lt 24 Mbit/s-le, tõenäoliselt mingeid täiendavaid teenusepakumise võimalusi (ja annaks olemasolevale operaatorile tõenäoliselt ebaproportsionaalsed eelised).

⁽⁶⁶⁾ Subsideeritav võrk peab soodustama konkurentsi, s.o võimaldama tõhusat juurdepääsu taristu erinevatel tasanditel, nagu on osutatud punktis 3.9, ja järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgule antava toetuse puhul ka punktis 79.

⁽⁶⁷⁾ Vt komisjoni otsus juhtumi SA.33671 (Ühendkuningriik, lairibaühenduse pakkumine Ühendkuningriigis) kohta.

⁽⁶⁸⁾ Selle ühise metoodika võib pakkuda komisjon.

- (57) Turu ja tehnoloogia praegusel arenguetapil⁽⁶⁹⁾ on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud sellised juurdepääsuvõrgud, mis koosnevad kas tervikuna või osaliselt optilistest elementidest⁽⁷⁰⁾ ja mis on võimalised pakkuma tõhustatud (näiteks suurema läbilaskevõimega) lairibajuurdepääsu teenuseid võrreldes nende teenustega, mida pakutakse olemasolevate vaskkaablivõrkude kaudu⁽⁷¹⁾.
- (58) Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudel peavad olema vähemalt järgmised omadused: i) tagavad abonendile usaldusväärse ja väga kiire teenuse optilise (või samaväärse tehnoloogiaga) tagasiühenduse kaudu, mis asub lõpptarbijaja ruumidele piisavalt lähedal, et tagada väga suure kiiruse tegelik pakkumine; ii) toetavad erinevaid täiustatud digitaalseid teenuseid, sh ühendatud järgmise põlvkonna võrguteenused, ning iii) pakuvad oluliselt suuremaid üleslaadimiskiirusi (võrreldes põhilairibavõrkudega). Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud on turu ja tehnoloogia praegusel arenguetapil: i) kiudoptilised juurdepääsuvõrgud (FTTx),⁽⁷²⁾ ii) täiustatud ajakohastatud kaabelvõrgud⁽⁷³⁾ ja iii) teatavad täiustatud traadita juurdepääsuvõrgud, mis suudavad pakkuda abonendile usaldusväärset suurt kiirust⁽⁷⁴⁾.
- (59) Tuleb meele pidada, et pikemas perspektiivis peavad järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud asendama ootuste kohaselt praegused lairibavõrgud, mitte neid üksnes uuendama. Kuna järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud nõuavad erinevat võrguarhitektuuri, pakkudes mitmeid praegusest märkimisväärselt parema kvaliteediga lairibateenuseid ja teenuseid, mida tänased lairibavõrgud ei toeta, on tõenäoline, et tulevikus tekivad märgatavad erinevused nende piirkondade vahel, mis on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudega kaetud ja nende vahel, mis ei ole nimetatud võrkudega kaetud⁽⁷⁵⁾.
- (60) Liikmesriigid võivad vabalt määrata oma sekkumise vormi, tingimusel, et see on koorkõlas riigiabi eeskirjadega. Teatavatel juhtudel võivad liikmesriigid otsustada rahastada nn järgmise põlvkonna võrke (NGN), s.o tagasiühenduse võrke, mis lõpptarbijani ei ulatu. Tagasiühenduse võrgud on vajalik sisend jaemüügitasandi telekommunikatsioonioperaatoritele juurdepääsuteenuse pakkumiseks lõpptarbijatele. Seda tüüpi võrgud suudavad teenindada nii põhi- kui ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke⁽⁷⁶⁾: (investeeringisala) valik, mis liiki nn viimase miili taristut tagasiühenduse võrguga ühendada, jääb telekommunikatsiooni operaatorile⁽⁷⁷⁾. Riigi ametiasutused võivad samuti otsustada võtta enda kanda üksnes paigaldustööd (näiteks kaevetööd avalikus kasutuses oleval maal, kaablikanaliseerimise ehitus), et võimaldada asjaomastel operaatoritel võtta kasutusele oma võrguelemendid ja seda tegevust kiirendada. Peale selle võivad riiklikud ametiasutused soovida võtta arvesse, kui see on asjakohane, ka satelliitühendusi.
-
- ⁽⁶⁹⁾ Tehnoloogia kiire arengu tõttu on võimalik, et järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu teenuseid suudavad pakkuda ka muud tehnoloogiad.
- ⁽⁷⁰⁾ Koaksiaalkaabli põhised, traadita ja mobiilsed tehnoloogiad kasutavad teatud ulatuses kiudoptilist tugitaristut, mis muudab nad põhimõtteliselt sarnasteks traatvõrkudega, milles kasutatakse teenuse pakkumiseks kiudoptilise kaabliga katmata nn viimasel miilil vaskkaablit.
- ⁽⁷¹⁾ Lõplik ühendus lõppkasutajaga võidakse tagada nii traadipõhise kui ka traadita tehnoloogiaga. Võttes arvesse täiustatud traadita tehnoloogiate, nagu LTE-Advanced, kiiret arengut ja LTE või Wi-Fi laienevat kasutuselevõtmist turul, võiks järgmise põlvkonna paigaldatud traadita juurdepääsuvõrgud (mis võivad põhineda näiteks kohandatud mobiil-lairibatehnoloogial) olla teatavatel tingimustel elujõuliseks alternatiiviks teatavatele traadipõhistele järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele (näiteks FTTCab). Kuna traadita ülekande on „jagatud“ (kiirus kasutaja kohta sõltub ühendatud kasutajate arvust kaetud alal) ja sõltub vältimatult kõikuvatest keskkonnatingimustest, võib järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke minimaalse, järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgult eeldatavate allalaadimiskiiruste pakkumiseks abonendi kohta vaja olla kasutusele võtta teatava tiheduse ja/või täiustatud konfiguratsioonides (näiteks suunatud antennid ja/või mitu antenni). Kohandatud mobiil-lairibatehnoloogial põhinev järgmise põlvkonna traadita juurdepääsuvõrk peab tagama kindlates kohtades asuvatele kasutajatele ka nõutava teenuse kvaliteeditaseme, teenindades samal ajal kõnealusel piirkonnas kõiki muid liikuvaid abonentide.
- ⁽⁷²⁾ FTTx hõlmab FTTC, FTTN, FTTP, FTTH ja FTTB.
- ⁽⁷³⁾ Mis kasutavad vähemalt kaabelmodemi standardit DOCSIS 3.0.
- ⁽⁷⁴⁾ Vt komisjoni otsus juhtumi SA.33671 kohta – Ühendkuningriik, lairibaiühenduse pakkumine Ühendkuningriigis.
- ⁽⁷⁵⁾ Kui eristus piirkonna vahel, kus on saadaval ainult kitsaribaline (sissehelistamisega) Internet ja piirkonna vahel, kus on lairibaiühendus, tähendab täna, et kitsaribalise Internetiga piirkond on „valge“ piirkond, siis võib „valgeks“ järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu piirkonnaks pidada ka piirkonda, kus puudub järgmise põlvkonna lairibataristu, kuid kus võib olla olemas lairibaiühenduse põhitaristu.
- ⁽⁷⁶⁾ Võrreldes muude võrkudega, mis ei ulatu lõpptarbijani (nagu FTTC), on uue põlvkonna võrgu tagasiühenduse taristu oluliseks omaduseks avatus vastastikuseks ühendamiseks muude võrkudega.
- ⁽⁷⁷⁾ Komisjoni otsus juhtumi N 407/09 (Hispaania, Catalonia kiudoptiline võrk (Xarxa Oberta)) kohta.

3.2. „Valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade eristamine põhilairibavõrkude puhul

- (61) Turutõrke ja võrdsuse eesmärkide hindamise otstarbel saab eristada sihtpiirkondade liike. Seda erinevust selgitatakse järgnevatel punktides. Sihtpiirkondade tuvastamisel võetakse alati, kui riigi sekkumine piirdub võrgu tagasiühenduse osaga, riigiabi hindamisel arvesse nii tagasiühenduse turu kui ka juurdepääsuturu olukorda ⁽⁷⁸⁾.
- (62) Järgnevalt kirjeldatakse erinevaid standardeid, millega õigustatakse sekkumisi neis geograafilistes piirkondades.
- (63) Geograafiliste piirkondade liigitamiseks valgeteks, hallideks või mustadeks piirkondadeks, nagu allpool kirjeldatud, peab abi andev ametiasutus määrama kindlaks, kas sihtpiirkonnas on lairibataristuid. Tagamaks, et riigi sekkumine ei häiriks erainvesteeringuid, peaks abi andvad ametiasutused tegema kindlaks ka selle, kas erainvestoritel on konkreetseid plaane ehitada lähitulevikus välja oma taristu. „Lähituleviku” all tuleks mõista kolme aastat ⁽⁷⁹⁾. Kui abi andev ametiasutus määrab subsideeritava taristu kasutuselevõtmiseks pikema ajavahemiku, peaks ka kommerts-investeeringukavade olemasolu hindamiseks kasutatama sama ajavahemikku.
- (64) Veendumaks, et ükski erainvestor ei kavatse ehitada lähitulevikus välja oma taristut, peaks abi andev ametiasutus avaldama kavandatava abimeetme kokkuvõtte ja kutsuma huvitatud isikuid üles esitama märkusi.
- (65) On oht, et erainvestori huviavaldus võib lairibateenuste pakkumise sihtpiirkonnas edasi lükata, kui tema investeering jääb hiljem tegemata ja riigi sekkumine on samal ajal peatatud. Abi andev ametiasutus võiks seepärast enne riigi sekkumise edasilükkamist nõuda erainvestorilt teatavate kohustuste võtmist. Need kohustused peaksid tagama katvuse märkimisväärse suurenemise kolme aasta või pikema perioodi jooksul, kui toetatava investeeringu jaoks on nii ette nähtud. Ta võib nõuda, et vastav operaator sõlmiks asjakohase lepingu, milles oleks esitatud kasutuselevõtuga seotud kohustused. Selles lepingus võiks näha ette rea tähtsaid, mis tuleks kolme aasta jooksul ⁽⁸⁰⁾ saavutada. Kui tähist ei saavutata, võib abi andev ametiasutus alustada oma riigipoolsete sekkumiste kavade elluviimist. See reegel kehtib nii põhilairibavõrkude kui ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul.

„Valged” piirkonnad – territoriaalse ühtekuuluvuse ja majandusliku arengu eesmärgi edendamine

- (66) „Valged” piirkonnad on piirkonnad, kus lairibataristu puudub või kus seda lähemal ajal tõenäoliselt välja ei arendata. Komisjoni eesmärk on, et DAE raames saavutataks 2013. aastaks Euroopas põhiliste lairibateenuste täielik katvus ja 2020. aastaks vähemalt 30 Mbit kiirus. Seepärast on prioriteediks õigeaegsete investeeringute tagamine neis piirkondades, mis ei ole veel piisavalt kaetud. Komisjon nõustub, et rahalise toetuse andmise kaudu lairibateenuste pakkumiseks sellistes piirkondades, kus lairibateenus praegu kättesaadav ei ole, püüdlevad liikmesriigid tegeliku ühtekuuluvuse ja majandusarengu saavutamise poole ning seega on nende sekkumine tõenäoliselt kooskõlas ühishuviga, tingimusel, et täidetud on punktis 3.9 sätestatud tingimused ⁽⁸¹⁾.

⁽⁷⁸⁾ Komisjoni otsused juhtumite N 407/09 (Hispaania, *Catalonia kiudoptiline võrk (Xarxa Oberta)*) ja SA.33438 (Poola, *Ida-Poola lairibavõrk*) kohta.

⁽⁷⁹⁾ Kolm aastat algaksid kavandatava abimeetme avalikustamise hetkest.

⁽⁸⁰⁾ Operaator peaks suutma näidata, et katab kolme aasta jooksul arvestatava osa territooriumist ja asjaomasest elanikkonnast. Näiteks võib abi andev ametiasutus nõuda igalt operaatorilt, kes väljendab huvi oma taristu ehitamise vastu sihtpiirkonnas, usaldusväärse äriplaani, tõendavate dokumentide nagu pangalaenu lepingud ja üksikasjaliku kasutuselevõtu ajakava esitamist kahe kuu jooksul. Peale selle peaksid investeeringud 12 kuu jooksul olema alanud ja saadud enamik projekti rakendamiseks vajalikke õigusi. Iga 6 kuulise ajavahemiku kohta võib leppida kokku täiendavaid tähtsaid, mille alusel saab mõõta edusamme.

⁽⁸¹⁾ Vt näiteks komisjoni otsused juhtumite N 607/09 (Iirimaa, *maapiirkondade lairibaühendus*) või N 172/09 (Sloveenia, *Lairibaühenduse arendamine Sloveenias*) kohta.

„Hallid” piirkonnad – vajadus üksikasjalikuma hindamise järele

- (67) „Hallid” piirkonnad on piirkonnad, kus on üks võrguoperaator⁽⁸²⁾ ja kus teist võrku lähemal ajal tõenäoliselt välja ei arendata. Ainult ühe võrguoperaatori⁽⁸³⁾ olemasolu ei tähenda tingimata, et turutõrked või ühtekuuluvusprobleemid seal puuduvad. Kui sellel operaatoril on turujõud (monopol), võib ta pakkuda kodanikele alaväärtuslikku teenuse kvaliteedi ja hindade kombinatsiooni. Teatavatele kasutajakategooriatele on teenus kas kättesaamatu või on nende teenuste jaemüügi hinnad juhul, kui juurdepääsuteenuste hulgimüügihinnad ei ole reguleeritud, kõrgemad võrreldes samade teenustega, mida pakutakse riigi muus, suurema konkurentsi, kuid muus osas võrreldavas piirkonnas või regioonis. Kui lisaks eelnevale ei ole suuri väljavaateid, et turule tuleksid alternatiivsed operaatorid, siis võib alternatiivse taristu rahastamine olla asjakohane meede⁽⁸⁴⁾.
- (68) Teisalt võib toetuse andmine alternatiivse võrgu ehitamiseks piirkonnas, kus üks lairibavõrgu operaator on juba olemas, moonutada turudünaamikat. Seepärast on riigi toetus lairibavõrkude kasutuselevõtmiseks „hallides” piirkondades õigustatud üksnes siis, kui suudetakse selgesti tõendada turutõrke püsimist. Vaja on põhjalikumalt analüüsi ja hoolikat kokkusobivuse hindamist.
- (69) „Hallid” piirkonnad võivad olla riigiabikõlblikud, kui on täidetud punktis 3.9 esitatud kokkusobivustingimused, kui on tõendatud, et i) kodanike ja ärikasutajate vajaduste rahuldamiseks ei pakuta taskukohast või nõuetele vastavat teenust⁽⁸⁵⁾ ja et ii) samade eesmärkide saavutamiseks puuduvad konkurentsi vähem moonutavad meetmed (sealhulgas eelnev reguleerimine).
- (70) Tingimuste i) ja ii) täidetuse kindlaksmääramiseks nimetatud tingimustel hindab komisjon eelkõige, kas
- a) üldised turutingimused vastavad nõuetele; ja vaatlleb muu hulgas olemasoleva lairibaühenduse hinna taset, lõppkasutajale (kodu- ja ärikasutajad) pakutavate teenuste liike ning nendega seotud tingimusi;
 - b) kolmandatele isikutele pakutakse tegelikku juurdepääsu võrgule või kas juurdepääsutingimused (reguleeritud ja reguleerimata juurdepääs) takistavad tegelikku konkurentsi, juhul kui riiklik reguleeriv asutus ei ole turgu eelnevalt reguleerinud;
 - c) üldised turutõkked välistavad teiste elektroonilise side operaatorite võimaliku turule sisenemise⁽⁸⁶⁾ ning

⁽⁸²⁾ Sama ettevõtja võib käitada samas piirkonnas eraldi traat- ja mobiilseid võrke, kuid see ei muuda sellise piirkonna „värvi”.

⁽⁸³⁾ Konkurentsiolukordi hinnatakse olemasolevate taristuoperaatorite arvu alusel. Komisjoni otsuses juhtumi N 330/10 (Prantsusmaa, *üliliire võrgu riiklik programm*) kohta selgitati, et mitme jaetasandi teenusepakkuja olemasolu ühes võrgus (k.a eraldatud kliendiliinid) ei muuda piirkonda „mustaks”, vaid see jääb „halliks”, sest seal on vaid üks taristu. Samal ajal loetakse konkureerivate operaatorite olemasolu (jaemüügitasandil) märgiks, et ehkki piirkond on „hall”, ei pruugi see olla turutõrke mõttes probleemne. Esitada tuleb veenvad tõendid juurdepääsuprobleemide või teenuse kvaliteedi kohta.

⁽⁸⁴⁾ Oma otsuses N 131/05 (Ühendkuningriik, *FibreSpeed lairibaprojekt Walesis*) pidi komisjon hindama, kas Walesi ametiasutustele 14 ettevõtlusparki ühendava, avatud, operaatorist sõltumatu kiudoptilise võrgu rajamiseks antud rahalist toetust võib ka siis pidada ühisturuga kokkusobivaks, kui sihtpiirkondades oleks juba teenust pakkunud valitsev võrguoperaator, kes oleks pakkunud kindla tariifiga püsiliinide kasutamist. Komisjon leidis, et püsiliinide kasutamise teenuste kasutusmäära, suure võimsusega teenuste (sh lõpptarbijate püsiliinid, nagu selgitati eelmises joonealuses märkuses) ülemääraste hindade pärssivad mõju kasutuselevõtule ja innovatsioonile, arendatavaid e-valitsusteenuseid, mis vajavad suuremaid võimsusi, kui olemasolev võrk suudab pakkuda. Kui sihtpiirkonnas saab oluline osa kodanikest ja ettevõtjatest juba piisavat teenust, tuleb veenduda, et riigi sekkumine ei põhjustaks olemasoleva taristu ebasoovitavat üleehitamist. Sellisel juhul võib riigi sekkumine piirduda üksnes lünkade täitmise meetmetega.

⁽⁸⁵⁾ Abi andvad asutused võiksid võtta peale punktis 70 esitatud spetsifikatsioonide arvesse näiteks: kõige võimsamate teenuste kasutusmäära, suure võimsusega teenuste (sh lõpptarbijate püsiliinid, nagu selgitati eelmises joonealuses märkuses) ülemääraste hindade pärssivad mõju kasutuselevõtule ja innovatsioonile, arendatavaid e-valitsusteenuseid, mis vajavad suuremaid võimsusi, kui olemasolev võrk suudab pakkuda. Kui sihtpiirkonnas saab oluline osa kodanikest ja ettevõtjatest juba piisavat teenust, tuleb veenduda, et riigi sekkumine ei põhjustaks olemasoleva taristu ebasoovitavat üleehitamist. Sellisel juhul võib riigi sekkumine piirduda üksnes lünkade täitmise meetmetega.

⁽⁸⁶⁾ Näiteks, kas juba olemasolev lairibavõrk ehitati nii, et kaablikanaliseerimise kasutamine/juurdepääs kaablikanaliseerimisele põhines eelistusel ja teised võrguoperaatorid ei saanud juurdepääsu kaablikanaliseerimisele või ei saanud neid jagada.

- d) olemasoleva võrguettevõtja suhtes pädevate riiklike reguleerivate või konkurentsiasutuste poolt võetud mis tahes meetmete või parandusmeetmete abil on suudetud nimetatud probleemid lahendada.
- (71) Jaos 3.9 kirjeldatud sobivustesti kohaldatakse üksnes nende „hallide” piirkondade suhtes, mis vastavad eespool loetletud tingimustele.

„Mustad” piirkonnad – riikliku sekkumise vajadus puudub

- (72) Kui konkreetsetes geograafilises piirkonnas juba on või saab lähitulevikus olema vähemalt kaks erineva võrguoperaatori lairiba põhivõrku ja lairibateenuseid pakutakse konkurentsitingimustel (taristupõhine konkurents⁽⁸⁷⁾), siis võib järeldada, et turutõrge puudub. Sellest lähtuvalt on väga vähe alust riiklikuks sekkumiseks täiendava kasu saavutamise nimel. Vastupidi, täiendava, võrreldavate võimalustega lairibavõrgu ehitamise rahastamiseks antav riigiabi võib põhimõtteliselt viia lubamatu konkurentsimoootuseni ja suruda erainvestorid tahaplaanile. Seetõttu hindab komisjon selgelt tõendatud turutõrge puudumisel negatiivselt meetmeid, millega rahastatakse täiendava lairibataristu kasutuselevõttu „mustas” piirkonnas⁽⁸⁸⁾.

3.3. „Valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade eristamine järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul

- (73) Punktis 3.7 kirjeldatud erinevus „valgete”, „hallide” ja „mustade” piirkondade vahel on oluline ka hindamisel, kas järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele antav riigiabi on siseturuga kokkusobiv Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.
- (74) Praegu suudavad teatavad täiustatud põhilairibavõrgud samuti toetada konkreetset tüüpi lairibateenuseid, mida hakatakse lähitulevikus tõenäoliselt pakkuma järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kaudu (nt tavaline kolmikpakett) ja aitavad seega kaasa DAE eesmärkide täitmisele. Siiski võivad tekkida uudsed tooted või teenused, mis on kas nõudluse või pakkimise seisukohast asendamatud ja mille jaoks on tarvis sellist võimsust, usaldusväärsust ning oluliselt suuremaid üles- ja allalaadimis- kiirusi, mis ületab põhilairibavõrgu taristu füüsiliste võimaluste piirid.

Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valged” piirkonnad

- (75) Sellest lähtuvalt tuleks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks antava riigiabi hindamisel pidada piirkonda, kus nimetatud võrke praegu ei ole ja kuhu erainvestorid neid kolme aasta jooksul (vastavalt punktidele 62–63 tõenäoliselt ei ehitata, järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „valgeks” piirkonnaks. Selline piirkond on järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks antava riigiabi kõlblik tingimusel, et on täidetud punktides 3.4 ja 3.5 esitatud tingimused.

Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „hallid” piirkonnad

- (76) Piirkonda peaks käsitlema järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „halli” piirkonnana, kui seal on esindatud ainult üks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrk⁽⁸⁹⁾ või see võetakse kasutusele järgmise kolme aasta jooksul ja ühelgi operaatoril ei ole kavas järgmise kolme aasta jooksul teist järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku kasutusele võtta. Selle hindamisel, kas teised võrguinvestorid võiksid võtta konkreetsetes piirkonnas kasutusele täiendavaid järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke, tuleb võtta arvesse kõiki olemasolevaid reguleerivaid või õiguslikke meetmeid, mis võivad olla vähendanud takistusi sellise võrgu kasutuselevõtmisel (juurdepääs kaablikanaliseerimisele, taristu jagamine jne). Et

⁽⁸⁷⁾ Kui on olemas vaid üks taristu, siis isegi, kui seda kasutab – eraldatult (LLU) – mitu elektroonilise side operaatorit, loetakse olukorda konkurentsipõhiseks „halliks piirkonnaks” ja mitte „mustaks piirkonnaks” käesolevate suuniste tähenduses. Vt ka komisjoni otsust juhtumi SA.31316 (Prantsusmaa, ülikiire võrgu riiklik programm) kohta.

⁽⁸⁸⁾ Vt komisjoni 19. juuli 2006. aasta otsus riigiabi C 35/05 (ex N 59/05) kohta, mida Madalmaad kavatsevad anda lairibavõrgu arendamiseks Appingedamis (ELT L 86, 27.3.2007, lk 1). Komisjon märkis selles otsuses, et ei võetud arvesse konkurentsi konkreetsetel turul, eelkõige seda, et Madalmaade lairibaturgu iseloomustab kiire areng. Elektroonilise sideteenuse pakkujad, kaabelsideoperaatorid ja Interneti-teenuste pakkujad toovad praegu Madalmaade turule sisse väga suure jõudlusega lairibateenuseid ilma riigiabita.

⁽⁸⁹⁾ Sama ettevõtja võib käitada samas piirkonnas eraldi traat- ja traadita järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrke, kuid see ei muuda sellise piirkonna „värvi”.

teha kindlaks, kas riigi sekkumine on vajalik, peab komisjon viima läbi üksikasjalikuma analüüsi, sest riigi sekkumisega kaasneb sellistes piirkondades olemasolevate investorite väljatõrjumise ja konkurentsi moonutamise oht. Komisjon viib hindamise läbi käesolevates suunistes kehtestatud kokkuvõtvustingimuste alusel.

Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „mustad“ piirkonnad

- (77) Kui konkreetses piirkonnas on olemas vähemalt kaks erinevatele operaatoritele kuuluvat järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku või see võetakse kasutusele järgmise kolme aasta jooksul, tuleks nimetatud piirkonda üldjuhul käsitleda järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „musta“ piirkonnana. Komisjon on seisukohal, et riigi toetus täiendavatele riigi rahastatavatele samaväärsetele järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudele sellistes piirkondades võib konkurentsi tõsiselt moonutada ja on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobimatu.

3.4. Meetme kujundamine ja vajadus piirata konkurentsimoontonutust

- (78) Kõik lairibaühenduse kasutuselevõtmist toetavad riigiabi meetmed peaksid täitma kõik punktis 2.5 kirjeldatud kokkuvõtvuspõhimõtted, k.a ühist huvi pakkuv eesmärk, turutõrge, meetme asjakohasus ja stimuleeriv mõju. Konkurentsimoontonutuste piiramiseks peavad, peale iga juhtumi puhul (valgetes, hallides ja mustades piirkondades) saavutatava „hüppelise muutuse“ demonstreerimise, ⁽⁹⁰⁾ olemas täidetud järgmised vajalikud tingimused, et tõendada meetme proportsionaalsust. Kui neid tingimusi ei suudeta täita, tuleb tõenäoliselt algtada põhjalik hindamine, ⁽⁹¹⁾ mis võib viia järelduseni, et abi ei ole ühisturuga kokkusobiv.

- a) Üksikasjalik kaardistamine ja katvuse analüüs. Liikmesriigid peavad selgelt kindlaks määrama, milliseid geograafilisi piirkondi kõnealune abimeede hõlmab, ⁽⁹²⁾ võimaluse korral alati koostöös pädevate riiklike ametiasutustega. Konsulteerimine abi andva asutusega on soovitatav, kuid mitte kohustuslik. Parimad tavad soovivad luua riigi tasandil olemasoleva taristu keskse andmebaasi, suurendades nii läbipaistvust ja vähendades väiksemate, kohalike projektide rakenduskulusid. Liikmesriigid võivad vabalt määratleda sihtpiirkondi, kuid neil on soovitatav võtta asjaomaste piirkondade määratlemisel enne pakkumismenetluse käivitamist arvesse majandustingimusi ⁽⁹³⁾.
- b) Avalik konsulteerimine. Liikmesriigid peaksid avalikustama piisavalt teavet meetme põhiolomuse ja sihtpiirkondade nimekirja kohta, avaldades projekti kohta asjakohase teabe ja kutsudes üles esitama märkusi. Avaldamine kesksel veebilehel riigi tasandil tagaks põhimõtteliselt sellise teabe kõigile huvitatud sidusrühmadele kättesaadavaks muutmise. Kontrollides ka kaardistamise tulemusi avaliku konsultatsiooni raames, minimeerivad liikmesriigid konkurentsimoontonutusi olemasolevate teenusepakkujatega ja nendega, kel on lähitulevikuks investeerimiskavad, ning võimaldavad neil investoreil kavandada oma tegevust ⁽⁹⁴⁾. Üksikasjalik kaardistamine ja põhjalik konsulteerimine tagavad mitte ainult suure läbipaistvuse, vaid on ka oluline vahend „valgete“, „hallide“ ja „mustade“ piirkondade määratlemisel ⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹⁰⁾ Vt punkt (51).

⁽⁹¹⁾ Üksikasjaliku hindamise puhul võib vaja olla algtada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõik 2 kohane menetlus.

⁽⁹²⁾ Kaardistada tuleks kõik kodud, mille lähedusest konkreetne võrgutaristu möödub, ja mitte üksnes kodud või tarbijad, kes on tegelikult abonentidena registreeritud.

⁽⁹³⁾ Näiteks liiga väikesed sihtpiirkonnad ei pruugi pakkuda turuosalistele piisavaid majanduslikke stiimuleid, et abi saamiseks pakkumisi teha, samal ajal kui liiga suured piirkonnad võivad vähendada valikuprotsessi tulemuste konkurentsipõhisust. Mitu valikumenetlust võimaldavad ka erinevaid võimalikel ettevõtjail riigiabi saada, millega välditakse olukorda, kus ühe (juba niigi domineeriva) operaatori turuosa suurendatakse riigiabi meetmega veelgi, eelistades suuri turuosalisi või pärssides selliseid tehnoloogiaid, mis oleksid konkurentsivõimelised peamiselt väiksemates sihtpiirkondades.

⁽⁹⁴⁾ Kui on tõendatud, et olemasolevad operaatorid ei ole esitanud riiklikule ametiasutusele kaardistamise jaoks märkimisväärt teavet, tuleb nimetatud ametiasutusel lähtuda talle kättesaadavast teabest.

⁽⁹⁵⁾ Vt näiteks komisjoni otsus juhtumi kohta N 266/08 – Saksamaa, lairibateenus Baieri maapiirkondades.

- c) *Konkurentsipõhine valikumenetlus*. Alati, kui abi andvad asutused valivad subsideeritud taristu käitamiseks kolmandast isikust operaatori, ⁽⁹⁶⁾ tuleb valikuprotsess viia läbi kooskõlas ELi riigihankedirektiivide laadi ja põhimõtetega ⁽⁹⁷⁾. See tagab läbipaistvuse kõigi investorite jaoks, kes soovivad subsideeritava projekti rakendamises ja/või haldamises osaleda. Vältimatuks tingimuseks on kõigi pakkujate võrdne ja mittediskrimineeriv kohtlemine ning hindamise objektiivsed alused. Konkurentsipõhine hankemenetlus on eelarvelise maksumuse vähendamise vahend, mille abil minimeerida riigiabist saadavat võimalikku eelist ja samal ajal vähendada meetme selektiivset laadi, kuna abi saaja ei ole eelnevalt teada ⁽⁹⁸⁾. Liikmesriigid tagavad läbipaistva protsessi ⁽⁹⁹⁾ ja konkurentsivõimelise tulemuse ⁽¹⁰⁰⁾ ning kasutavad kõigi lairibaühenduse jaoks mõeldud riigiabimeetmetega seotud käimasolevate pakkumismenetluste avaldamiseks spetsiaalset riikliku tasandi veebisaiti ⁽¹⁰¹⁾.
- d) *Majanduslikult parim pakkumine*. Abi andev asutus kehtestab konkurentsipõhise pakkumismenetluse raames tingimused, mille suhtes esitatud pakkumisi hinnatakse. Asjakohased tingimused võivad hõlmata näiteks saavutatud geograafilist katvust, ⁽¹⁰²⁾ tehnoloogilise lähenemisviisi jätkusuutlikkust või pakutud lahenduse mõju konkurentsile ⁽¹⁰³⁾. Neid kvalitatiivseid kriteeriume tuleb kaaluda, võttes arvesse taotletavat abisummat. Selleks et vähendada antava abi summat, peaks pakkumise hindamisel kui mitte samade, siis vähemalt sarnaste kvaliteeditingimuste korral saama enam edupunkte pakkuja, kes taotleb väikseimat abisummat. Hankemenetlust korraldab ametiasutus peaks eelnevalt täpsustama, kui suur suhteline kaal on igal tema valitud (kvalitatiivsel) tingimusel.
- e) *Tehnoloogia neutraalsus*. Kuna lairibateenuste osutamiseks eksisteerivad erinevad lahendused, ei tohiks pakkumismenetlus eelistada ühtegi konkreetset tehnoloogiat või võrguplatvormi. Pakkujatele tuleks anda võimalus pakkuda nõutavat lairibateenust, kasutades mis tahes sobivaimat tehnoloogiat või tehnoloogiate kombinatsiooni. Objektiivsete pakkumistingimuste alusel on abi andval asutusel õigus valida sobivaim tehnoloogiline lahendus või lahenduste kombinatsioon. Põhimõtteliselt on suuremate sihtpiirkondade üldist kaetust võimalik saavutada lahenduste kombinatsiooni abil.
- f) *Olemasoleva taristu kasutamine*. Kuna olemasolevate taristute taaskasutatavus on üks peamine lairibaühenduse kasutuselevõtu maksumust määrav tegur, peaksid liikmesriigid kutsuma pakkujaid üles kasutama mis tahes olemasolevat taristut, et vältida ressursside tarbetut ja pillavat dubleerimist ja

⁽⁹⁶⁾ Olukord on teine, kui riiklik ametiasutus otsustab võtta võrgu kasutusele ja hallata seda otse (või täielikult tema omanduses oleva üksuse kaudu), nagu näiteks komisjoni otsustes juhtumite N 330/10 (Prantsusmaa, *ülikiire võrgu riiklik programm*) ja SA.33807 (11/N) (Itaalia, *riiklik lairibaühenduse kava*) kohta. Selliste juhtumite puhul tuleb tagada, et säiliksid pärast elektronisidesektori liberaliseerimist Euroopa Liidus saavutatud konkurentsitulemused ja eriti tänapäeval lairibaühenduse jaeturul eksisteeriv konkurents. Selleks 1) piiravad riigi omandis olevad võrguoperaatorid oma tegevust ette määratletud sihtpiirkondades ja ei laienda oma tegevust muudesse ärihuvi pakkuvatesse piirkondadesse, 2) riikliku ametiasutuse tegevus piirdub passiivse taristu ülalpidamise ja juurdepääsu tagamisega sellele, nad ei osale jaetasandi konkurentsis kommertsoperaatoritega ning 3) võrkude käigushoidmiseks kasutatavate vahendite ja muude riikliku ametiasutuse käsutuses olevate vahendite arvestus peab toimuma eraldi.

⁽⁹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/18/EÜ, 31. märts 2004, ehitustööde riigihankalepingute, asjade riigihankalepingute ja teenuste riigihankalepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta. ELT L 134, 30.4.2004, lk 114.

⁽⁹⁸⁾ Vt näiteks komisjoni otsused juhtumite N 475/07 (Iirimaa, *Iirimaa riiklik lairibaühenduse kava*) ja N 157/06 (Ühendkuningriik, lairibaprojekt *South Yorkshire Digital Region*) kohta.

⁽⁹⁹⁾ Kui sellise konkurentsipõhise valikumenetluse eesmärk on ELi riigihangete direktiiviga 2004/17/EÜ või 2004/18/EÜ hõlmatud riiklik leping, tuleb pakkumiskutse avaldada kooskõlas nimetatud direktiivide nõuetega üleeuroopalise konkurentsi tagamiseks Euroopa Liidu Teatajas. Kõigil muudel juhtudel tuleb pakkumiskutse avaldada vähemalt üleriiklikult.

⁽¹⁰⁰⁾ Juhul kui konkurentsipõhine valikumenetlus ei kogu piisavat hulka pakkumisi, võidakse anda võitnud pakkuja kuluarvutus läbivaatamiseks sõltumatule auditisutusele.

⁽¹⁰¹⁾ Kui riikliku veebisaidi loomine ei ole tehnilistel põhjustel võimalik, tuleks võtta kasutusele piirkondlikud. Sellised piirkondlikud veebisaidid peaksid olema omavahel ühendatud.

⁽¹⁰²⁾ Konkurentsipõhises valikumenetluses määratletud geograafiliste piirkondade mõttes.

⁽¹⁰³⁾ Näiteks võiksid rohkem punkte saada sellised võrgutopoloogiad, mis võimaldavad täielikku ja tõhusat eraldamist. Tuleks märkida, et turu arengu praegusel etapil soodustab kaksipunkttopoloogia pikaajalist konkurentsi paremini kui mitmikühenduse topoloogia, samal ajal kui nende kasutuselevõtmise kulud on võrreldavad, eriti linnapiirkondades. Kaksipunktvõrgud suudavad pakkuda täielikku ja tõhusat eraldatust alles siis, kui standarditakse lainepikkusjaotusega multipleksimisega passiivne optiline võrgu (WDM-PON) juurdepääs ja kehtivad regulatiivsed raamistikud seda nõudma hakkavad.

vähendama seega riigi rahastuse summat. Iga sihtpiirkonnas taristut omav või kontrolliv operaator (hoolimata sellest, kas seda tegelikult kasutatakse), kes soovib pakkumises osaleda, peaks täitma järgmised tingimused: i) teavitama avalike konsultatsioonide ajal abi andvat asutust ja riiklikku reguleerivat asutust sellest taristust; ii) andma muudele pakkujatele kogu asjakohase teabe sellisel ajahetkel, mis võimaldaks neil kaasata selline taristu ka oma pakkumisse. Liikmesriigid peaksid looma riikliku andmebaasi olemasolevate taristute kohta, mida saaks taaskasutada lairibaühenduse kasutuselevõtmiseks.

- g) *Hulgimüügitasandi juurdepääs*. Tegelikult hulgimüügitasandi juurdepääsu andmine subsideeritavale lairibataristule on iga uue lairibaühendust toetava riikliku meetme oluline osa. Eelkõige võimaldab hulgimüügitasandi juurdepääs kolmandatest isikutest operaatoritel konkureerida väljavalitud pakkujaga (kui ta on tegev ka jaemüügitasandil), suurendades seega valikut ja konkurentsi meetmega seotud valdkondades ning hoides samas ära piirkondlike teenusemonopolide loomise. See üksnes riigiabi saajate suhtes kehtiv tingimus ei sõlgu eelnevast turuanalüüsist raamdirektiivi artikli 7 tähenduses⁽¹⁰⁴⁾. Millised hulgimüügitasandi juurdepääsu kohustused subsideeritud võrgule kehtestada, tuleks kooskõlastada valdkondliku reguleerimise raames sätestatud juurdepääsukohustuste portfelliga⁽¹⁰⁵⁾. Põhimõtteliselt peaksid subsideeritavad ettevõtjad pakkuma olulise turujõuga operaatoritele suuremat hulgimüügitasandi juurdepääsutoodete valikut kui nõuavad riiklikud reguleerivad asutused sektoripõhise regulatsiooni alusel,⁽¹⁰⁶⁾ sest abisaaja kasutab oma taristu kasutuselevõtmiseks mitte üksnes enda vahendeid, vaid ka maksumaksjate raha⁽¹⁰⁷⁾. Selline hulgimüügitasandi juurdepääs tuleks anda võimalikult vara enne võrgu tegevuse alustamist⁽¹⁰⁸⁾.

Tegelikult hulgimüügitasandi juurdepääs subsideeritavale taristule⁽¹⁰⁹⁾ tuleks anda vähemalt seitsmeks aastaks. Kui riiklik reguleeriv asutus leiab, et kõnealuse taristu operaatoril on pärast seitsme aasta möödumist kehtiva reguleeriva raamistiku tähenduses asjaomasel turul märkimisväärne turujõud, tuleks juurdepääsukohustus kehtestada kooskõlas elektroonilise side reguleeriva raamistikuga. Riiklike reguleerivaid asutusi või muid pädevaid riigiasutusi kutsutakse üles avaldama suuniseid abi andvatele asutustele selle kohta, millistel põhimõtetel määrata kindlaks hulgimüügitasandi juurdepääsu tingimused ja hinnad. Et võimaldada tõhusat juurdepääsu, kehtivad samad juurdepääsutingimused kogu subsideeritavas võrgus, k.a selle võrgu neis osades, kus on kasutatud olemasolevaid taristuid⁽¹¹⁰⁾. Juurdepääsu andmise kohustused kehtestatakse hoolimata kõigist muutustest subsideeritava taristu omandis, juhtimises või tegutsemises.

- h) *Hulgimüügitasandi juurdepääsu hinnakujundus*. Võrdlusanalüüs on oluline vahend, sest see võimaldab tagada, et antud abi kasutatakse selliste turutingimuste loomiseks, mis valitsevad muudel konkureerivatel lairibaturgudel. Hulgimüügitasandi juurdepääsuhind peaks põhinema riikliku reguleeriva asutuse poolt määratud hinnakujunduspõhimõtetel ja võrdlushindadel ning nende puhul peaks

⁽¹⁰⁴⁾ Lisaks sellele – mil iganes liikmesriik otsustab sellise haldusmudeli kasuks, mille puhul subsideeritav lairibataristu pakub kolmandatele isikutele ainult hulgimüügitasandi juurdepääsuteenuseid ja mitte jaemüügitteenuseid, vähendab ta täiendavalt võimalikke konkurentsimoonutusi, kuna selline võrguhaldusmudel aitab ära hoida võimalikke keerulisi probleeme seoses ebaõiglase hulgimüügitasandi hinnapoliitika ja juurdepääsu tõkestamise varjatud vormidega. Vt näiteks juhtum SA.30317 *Portugali kiire lairibaühendus*.

⁽¹⁰⁵⁾ Alati, kui riigiabi meede hõlmab selliste uute passiivsete taristuelementide rahastamist, nagu kaablikanalisisatsioon või mastid, tuleb anda neile piiramatuks ajaks juurdepääs. Vt näiteks komisjoni otsused juhtumite N 53/10 (Saksamaa, *föderaalne kaablikanalisisatsioonitoetuste raamprogramm*), N 596/09 (Itaalia, *digitaalse lõhe ületamine Lombardias*), N 383/09 (Saksamaa, N 150/08 (*Saksimaa maapiirkondade lairibaühendus*) muudatus), N 330/10 (Prantsusmaa, *üliliire võrgu riiklik programm*) kohta.

⁽¹⁰⁶⁾ Näiteks järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul peaks võrdluspunktiks olema järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude soovitusel sisalduv juurdepääsutoodete nimekiri.

⁽¹⁰⁷⁾ Kui riigiabi antakse kaablikanalisisatsiooni ehitamise rahastamiseks, peaks see kanalisatsioon olema piisavalt suur mitme kaablivõrgu jaoks ja nii mitmik- kui ka kaks punktlahenduste paigutamiseks.

⁽¹⁰⁸⁾ Kui võrguoperaator pakub kooskõlas järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu soovitusel ka jaeteenuseid, tähendab see tavaliselt juurdepääsu võimaldamist vähemalt kuus kuud enne sellise jaemüügi alustamist.

⁽¹⁰⁹⁾ Tõhusat hulgimüügitasandi juurdepääsu subsideeritavale taristule saab pakkuda II lisas kirjeldatud hulgimüügitasandi juurdepääsutoodete abil.

⁽¹¹⁰⁾ Näiteks hulgimüügitasandi juurdepääsu kasutamist kolmandate isikute poolt ei saa piirata üksnes lairiba jaeteenusega.

võtma arvesse abi, mida võrguoperaator on saanud⁽¹¹¹⁾. Võrdlusanalüüsiks võetakse keskmised avaldatud hulgimüügihinnad, mis valitsevad riigi või liidu muudes, kuid võrreldavates suurema konkurentsiga piirkondades, või kui sellised avaldatud hinnad puuduvad, siis hinnad, mille on asjaomaste turgude ja teenuste puhul juba määratud või heaks kiitnud riiklik reguleeriv asutus. Kui võrdlusalusena puuduvad teatavate hulgimüügitasandi juurdepääsutoodete avaldatud või reguleeritud hinnad, peab hinnakujundus järgima kulupõhisuse põhimõtteid, vastavalt sektorikohase reguleeriva raamistikuga kehtestatud meetodikale⁽¹¹²⁾. Võttes arvesse hulgimüügitasandi juurdepääsuhindade võrdlusanalüüsi keerukust, kutsutakse liikmesriike üles tagama riiklikele reguleerivatele asutustele volitused ja inimressurss abi andvate asutuste nõustamiseks sellistes küsimustes. Vähemalt 2 kuud enne teavitamist tuleks saata riiklikule reguleerivale asutusele abiprojekti üksikasjalik kirjeldus, et anda nimetatud asutusele piisavalt aega oma arvamuse esitamiseks. Kui riiklik reguleeriv asutus on sellise pädevuse saanud, peaks abi andev asutus hulgimüügitasandi hindade ja tingimuste määramisel küsima nõu riiklikult reguleerivalt asutusest. Võrdlusanalüüsi kriteeriumid tuleks hanke-dokumentides selgelt esile tuua.

- i) *Järelevalve ja tagasimaksemehhanism*. Abi andvad asutused jälgivad hoolikalt lairibaprojekti rakendamist kogu projekti kestuse ajal. Kui operaator on valitud konkurentsipõhise hankemenetluse alusel, on projekti kasumlikkuse edasist arengut vaja üldjuhul vähem jälgida. Paljudel juhtudel võib olla asjakohane määrata abisumma eelnevalt kindlaks, et katta eeldatav rahastuspuudujääk pigem kindla ajavahemiku jooksul kui määrata abisumma siis, kui kulud ja tulud on tekkinud. Esimese mudeli puhul on ettevõtjal tüüpiliselt suurem stiimul kulusid piirata ja tõhustada aja jooksul. Kui aga tulevased kulud ja tulude areng on väga ebakindel ja teave on väga asümmeetriline, võib riiklik ametiasutus soovida kasutada selliseid rahastamismudeleid, mis ei ole täielikult eelnevalt kindlaksmääratud, vaid pigem eelnevalt kindlaksmääratud ja tagantjärele hüvitamise segu (näiteks kasutades tagastamisi, et võimaldada ootamatute tulude tasakaalustatud jagamist). Et mitte asetada väikestele kohalikele projektidele ebaproportsionaalselt suurt halduskoormust, tuleks tagasimaksemehhanismi rakendada alates teatavast miinimumkünnisest. Seepärast peaksid liikmesriigid rakendama tagasimaksmismehhanismi, kui projekti abisumma ületab 10 miljonit eurot⁽¹¹³⁾. Abi andvad asutused võivad ette näha, et valitud pakkuja võib kasutada oma täiendava kasumi lairibavõrgu laiendamiseks raamkava raames ja samadel tingimustel mis algsel abimeetmel. Võitnud pakkuja kohustus pidada saadud toetuse üle eraldi raamatupidamisarvestust muudab kava rakendamise ja tekkiva lisakasumi seire abi andva asutuse jaoks lihtsamaks⁽¹¹⁴⁾.

- j) *Läbipaistvus*. Liikmesriigid avaldavad kesksel veebisaidil riigiabimeetmete kohta vähemalt järgmise teabe: heakskiidetud abikava ja selle rakendussätete täisteks, abisaaja nimi, abi summa, abi osatähtsus ja kasutatav tehnoloogia. Selline teave avaldatakse abi andmise otsuse tegemise järel, seda säilitatakse vähemalt 10 aastat ja see on üldsusele piiranguteta kättesaadav. Abisaaja on kohustatud pakkuja kolmandatele isikutele, kel on selleks õigus, ammendavat ja mittediskrimineerivat juurdepääsu teabele oma taristu (k.a kaablikanalizatsiooni, kaablikappide ja kiudoptiliste kandjate) kohta, mis on riigiabimeetme toel kasutusele võetud⁽¹¹⁵⁾. See võimaldab muudel operaatoritel

⁽¹¹¹⁾ Mil määral abisummat arvesse võetakse, võib kõikuda olenevalt konkurentsiolekorrast konkurentsipõhises valikumenetluses ja sihtpiirkonnas. Võrdlushind oleks seega hulgimüügihinna ülempiir.

⁽¹¹²⁾ Et operaatorid ei paisutaks kulusid kunstlikult, innustatakse liikmesriike kasutama selliseid lepinguid, mis stimuleerivad ettevõtjaid oma kulusid aja jooksul vähendama. Näiteks tekitaksid kindla hinnaga lepingud, erinevalt kulude hüvitamise põhistest lepingutest, ettevõtjates huvi kulusid aja jooksul vähendada.

⁽¹¹³⁾ Tagasimaksemehhanismi ei ole vaja riigi omandis olevate, üksnes hulgimüügitasandi taristute puhul, mida haldab riiklik ametiasutus ainsa eesmärgiga pakkuda kõigile operaatoritele õiglast ja mittediskrimineerivat juurdepääsu, kui on täidetud 96. joonealuses märkuses täpsustatud tingimused.

⁽¹¹⁴⁾ Parimad tavad soovivad jätkata seiret ja hoida tagasimaksemehhanismi töös vähemalt 7 aastat ning jagada kogu lisakasum (s.t kasum, mis on suurem kui algses äriplaanis ettenähtu või tööstusharu keskmine) abisaaja ja riiklike ametiasutuste vahel vastavalt abi osatähtsusele abimeetmes.

⁽¹¹⁵⁾ Seda teavet tuleks pidevalt uuendada (näiteks iga 6 kuu järel) ja see peab olema kättesaadav mitteomanduslikes formaatides.

lihtsalt kindlaks teha juurdepääsu võimalused sellele taristule, ning esitama kogu asjakohase teabe lairibavõrgu kohta lairibataristute kesksele registrile, kui selline andmebaas liikmesriigis eksisteerib, ja/või riiklikule reguleerivale asutusele.

- k) *Aruandlus*. Riigiabi andev ametiasutus peaks alates võrgu kasutuselevõtmise kuupäevast kuni abimeetme lõpuni saatma komisjonile iga kahe aasta järel aruande abiprojektide põhiteabega ⁽¹¹⁶⁾. Riiklike või piirkondlike raamkavade korral peaksid riiklikud või piirkondlikud ametiasutused konsolideerima üksikmeetmete teabe ja esitama selle aruandena Euroopa Komisjonile. Otsuse tegemisel käesolevate suuniste alusel võib komisjon nõuda täiendavat aruandlust antava abi kohta.

3.5. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiire kasutuselevõtu toetamine

- (79) Nii nagu poliitika, mida järgitakse põhilairibavõrkude kasutuselevõtu puhul, võib ka järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kasutuselevõtuks antav riigiabi olla asjakohane ja põhjendatud vahend, juhul kui on täidetud mitmed põhitingimused. Kui kommertsoperaatorid teevad oma otsuseid investeerida järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse eeldatava kasumlikkuse alusel, peab riiklik ametiasutus võtma oma valikus arvesse ka avalikkuse huve sellise avatud ja neutraalse platvormi rahastamise vastu, millel mitu operaatorit saab konkureerida lõppkasutajatele teenuste pakkumise nimel.
- (80) Kõik meetmed järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude toetuseks peavad täitma punktides 2.5 ja 3.4 osutatud kokkuvõtvõrgustingimused. Peale selle peavad olema täidetud järgmised tingimused, võttes arvesse eriolukordi, kui riik investeerib järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudesse.

- a) *Hulgimüügitasandi juurdepääs*. Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude majandusliku mudeli tõttu on äärmiselt oluline tagada kolmandatest isikutest operaatoritele tõhus hulgimüügitasandi juurdepääs. Eriti neis piirkondades, kus on juba olemas konkureerivad lairibahüvenduse põhivõrkude operaatorid, ⁽¹¹⁷⁾ ja kus tuleb tagada enne sekkumist valitsenud konkurentsipõhise turuolukorra säilimine. Eespool punktis 3.9 kirjeldatud juurdepääsutingimused on täpsemalt järgmised. Subsideeritud võrk peab seepärast pakkuma õiglastel ja mittediskrimineerivatel tingimustel juurdepääsu kõigile seda taotlevatele operaatoritele, samuti annab ta neile tõhusa ja täieliku eraldamise võimaluse ⁽¹¹⁸⁾. Lisaks peab kolmandatest isikutest operaatoritel olema juurdepääs mitte üksnes aktiivsele, ⁽¹¹⁹⁾ vaid ka passiivsele võrgutaristule ⁽¹²⁰⁾. Seepärast peaks juurdepääsu võimaldamise kohustus hõlmama lisaks bitivooühendusele ja eraldatud juurdepääsule kohalikule kontuurile ja alamkontuurile ka õigust kasutada kaablikanalisisiooni ja maste, pimedaid kiude või kaablikappe ⁽¹²¹⁾. Tõhus hulgimüügitasandi juurdepääs tuleks anda vähemalt seitsmeks aastaks ja juurdepääsuõigus kaablikanalisisatsioonile või mastidele ei tohiks olla ajaliselt piiratud. Kõnealune kohustus ei mõjuta ühtegi sarnast võimalikku reguleerivat kohustust, mille riiklik reguleeriv asutus on kehtestanud asjaomasel turul tegeliku konkurentsi edendamiseks, ega meetmeid, mis on võetud nimetatud ajavahemikul või pärast selle lõppu ⁽¹²²⁾.

⁽¹¹⁶⁾ Selline teave peaks sisaldama vähemalt järgnevat: lisaks juba avalikustatud teabele vastavalt punkti 78 alampunktile j võrgu kasutuselevõtmise kuupäev, hulgimüügitasandi tooted, juurdepääsu taotlejate ja teenusepakujate arv võrgus, ühendatud majade arv, kasutamismäärad.

⁽¹¹⁷⁾ Sh LLU operaatorid.

⁽¹¹⁸⁾ Turu arengu praegusel etapil saab kakspunkttopoloogiat tõhusalt eraldada. Kui valitud pakkuja võtab kasutusele mitmikühenduse topoloogiaga võrgu, on tal selge kohustus pakkuda tõhusat eraldamist lainepikkusjaotusega multipleximise (WDM) abil niipea, kui juurdepääs on standarditud ja äriselt kättesaadav. Kuni multipleksimise tegeliku eraldamiseni peab valitud pakkuja osutama juurdepääsu soovijatele virtuaalselt eraldatud teenust, mis on võimalikult lähedane füüsilisele raldatusele.

⁽¹¹⁹⁾ Kui kolmandatest isikutest operaatorid on hulgimüügitasandi juurdepääsu saamisel kaudsed abisaajad, võidakse neilt endilt nõuda bitivooühenduse pakkumist. Olenemata asjaolust, et abi anti üksnes passiivse taristu jaoks, nõuti näiteks komisjoni otsuses juhtumi N 330/10 (Prantsusm, *ülikiire võrgu riiklik programm*) kohta ka aktiivset juurdepääsu.

⁽¹²⁰⁾ Näiteks kliendiseadmed (CPE) või muud võrgu käitamiseks vajalikud seadmed. Kui juurdepääsu pakkumiseks osutub vajalikuks täiustada võrgu teatavaid osi, nähakse see ette abi andvate asutuste kavades, näiteks: piisava suurusega kaablikanalisisiooni kavandamine, kaablikappide suurendamine tõhusa eraldamise tagamiseks jne.

⁽¹²¹⁾ Tugeva juurdepääsu kohustus on veelgi olulisem selleks, et tegeleda ajutise vastastikuse asendatavusega olemasolevate ADSLi operaatorite pakutavate teenuste ja tulevaste järgmise põlvkonna võrguoperaatorite pakutavate teenuste vahel. Juurdepääsukohustusega tagatakse, et konkureerivad ADSLi operaatorid saavad kanda oma kliendid üle järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrku niipea, kui subsideeritud võrk on olemas, ja seega saavad nad alustada oma tulevikuinvesteeringute kavandamist, kannatamata konkurentsitakistuste all. Vt näiteks juhtum N 461/09 – Ühendkuningriik, *Cornwalli ja Scilly saarte järgmise põlvkonna lairibahüvendus*.

⁽¹²²⁾ Riiklik reguleeriv asutus peaks sel juhul võtma arvesse võimalust, et konkreetsed tingimused, mille tõttu abi andmist asjaomase infrastruktuuri operaatorile peeti põhjendatuks, ei pruugi olla veel kadunud.

Vähese asustustihedusega maapiirkondades, kus lairibateenuste kättesaadavus on piiratud, või väikeste kohalike ettevõtjate puhul võib igat liiki juurdepääsutoodete kehtestamine suurendada investeeringukuludid ebaproportsionaalselt,⁽¹²³⁾ andmata märkimisväärset kasu konkurentsi suurenemise mõttes⁽¹²⁴⁾. Sellises olukorras võib järeldada, et juurdepääsutooteid, mille pakkumiseks on vaja kulukaid sekkumisi subsideeritud taristu ehitamiseks, mida muidu ei ole ette nähtud (näiteks ühispaiknemine vahendajate jaotuspunktides), pakutakse ainult juhul, kui on olemas kolmandast isikust operaatori põhjendatud nõudlus. Nõudlust loetakse mõistlikuks juhul, kui i) juurdepääsu taotleja esitab sidusa äriplaani, mis õigustab toote arendamist subsideeritud võrgus ja ii) samas geograafilises piirkonnas ei paku ükski muu operaator veel ühtki võrreldavat juurdepääsutoodet samaväärse hinnaga kui tihedamini asustatud piirkondades⁽¹²⁵⁾.

Kontrastina ei saa eelmisele lõigule apelleerida tihedamini asustatud piirkondades, kus võib eeldada taristukonkurentsi teket. Seepärast peab subsideeritud võrk võimaldama sellistes piirkondades kõiki juurdepääsutoodete liike, mida operaatorid võivad soovida⁽¹²⁶⁾.

- b) *Õiglase ja diskrimineerimisevaba kohtlemine*. Subsidiidid taristu peab võimaldama konkureerivail operaatoritel pakuda lõpptarbijatele konkrentsivõimelisi ja taskukohaseid hindu. Kui võrguoperaator on vertikaalselt integreeritud, tuleb kehtestada piisavad kaitsemeetmed, et vältida huvide konflikti, juurdepääsu taotlejate või sisu pakkujate põhjendamatut diskrimineerimist ja mis tahes muid kaudseid ja varjatud eeliseid. Samamoodi peaksid abiandmise kriteeriumid sisaldama sätet, et üksnes hulgimüügi mudeli, üksnes passiivse mudeli või mõlema pakkuja saavad lisapunkte.
- (81) Kõigile operaatoritele ja tehnoloogiatele avatud tagasiühenduse võrkude⁽¹²⁷⁾ rahastamiseks või paigaldustöödega piirduvad mõeldud riigiabi projektid on eriti konkurentsi soodustavad. Seda võetakse selliste projektide hindamisel arvesse.

3.6. Abi ülikiiiretele lairibavõrkudele

- (82) Võttes arvesse digitaalarengu tegevuskava eesmärke, eeldage et 50 % kõigist internetiühendustest oleks kiiremad kui 100 Mbit/s, ja seda, et eriti linnapiirkondades võib olla suurem võimsusvajadus kui kommertsoperaatorid on nõus lähitulevikus pakkuma, võib riigi sekkumist lubada erandina lõikest 77 järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude puhul, mis suudavad pakuda ülisuuri, 100 Mbit/s ületavaid kiirusi.
- (83) Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude „mustades“ piirkondades võib sellist sekkumist lubada üksnes juhul, kui punktis 51 nõutav „hüppeline muutus“ on tõendatud järgmiste kumulatiivsete kriteeriumide alusel:

- a) olemasolevate või kavandatavate⁽¹²⁸⁾ järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiudoptilised ühendused⁽¹²⁹⁾ ei ulatu lõpptarbijate ruumidesse;

⁽¹²³⁾ Abi andev asutus peab põhjendama kulude ebaproportsionaalset suurenemist üksikasjaliku ja objektiivse kuluarvutusega.

⁽¹²⁴⁾ Vt näiteks komisjoni otsuseid juhtumite N 330/10 (Prantsusmaa, *ülikiiire võrgu riiklik programm*) ja SA.33671 (Ühendkuningriik, *lairibaiühenduse pakkumine Ühendkuningriigis*) kohta.

⁽¹²⁵⁾ Komisjon võib kiita proportsionaalsusanalüüsi käigus heaks muidki tingimusi, võttes arvesse konkreetset juhtumit ja kogu abimeetme tasakaalustamist. Vt näiteks komisjoni otsuseid juhtumite N 330/10 (Prantsusmaa, *ülikiiire võrgu riiklik programm*) ja SA.33671 (Ühendkuningriik, *lairibaiühenduse pakkumine Ühendkuningriigis*) kohta. Kui tingimused on täidetud, võidakse juurdepääsu anda ajavahemiku jooksul, mis on konkreetset turul tavapärane. Konflikti korral peaks abi andev asutus küsima nõu riiklikult reguleerivalt asutusest või muult pädevalt riigiasutusest.

⁽¹²⁶⁾ Näiteks toetab see passiivsete traatvõrkude puhul nii kakspunkti- kui ka mitmikühenduse topoloogiaid sõltuvalt operaatorite valikust. Eelkõige tihedamini asustatud piirkondades, kui need on riigiabiobjektid, ei loetaks üldisuse huvides olevaks anda abi investeerimiseks olemasolevate võrkude lihtsatesse täiustustesse, mis ei too kaasa ka hüppelist muutust konkrentsis.

⁽¹²⁷⁾ Vt punkt (59). Keskbüroo tasandist väljaõu sekkumisi peetakse juba järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkudeks, mitte järgmise põlvkonna võrkudeks. Vt komisjoni otsus juhtumil SA.34031 (*Järgmise põlvkonna lairibaiühendus Valle d'Aostas*) kohta.

⁽¹²⁸⁾ Vastavalt usaldusväärsetele investeerimiskavadele lähitulevikuks (3 aastat) kooskõlas punktidega 63–65.

⁽¹²⁹⁾ Näiteks ei ulatu järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude kiudoptiline ühendus lõpptarbijate ruumideni FTTN võrkude puhul, kus kiud paigaldatakse ainult kuni ühenduspunkteneni (kaablikappideni). Samuti teatavate kaablvõrkude puhul ulatuvad kiudoptilised kaablid kaablikappideni ja lõpptarbijani viiakse ühendus koaksiaalkaablina.

- b) turuolukord ei arene kommertsoperaatorite investeeringukavade järgi otsustades lähitulevikus ülikiire, 100 Mbit/s ületava teenuse ⁽¹³⁰⁾ konkurentsipõhise pakkumise saavutamise suunas, punktide 63–65 tähenduses;
 - c) selliste kvalitatiivsete täiustuste järele eeldatakse nõudlust ⁽¹³¹⁾.
- (84) Eelmises lõigus kirjeldatud olukorras peab iga uus subsideeritav võrk täitma punktides 78 ja 80 nimetatud sobivustingimused. Peale selle peab abi andev ametiasutus tõendama, et:
- a) subsideeritaval võrgul on märkimisväärselt täiuslikumad tehnoloogilised omadused ja võimsus võrreldes olemasolevate või kavandavate võrkude tõendatavate omaduste ja võimsusega ⁽¹³²⁾;
 - b) subsideeritav võrk hakkab põhinema avatud arhitektuuril ja toimima üksnes hulgimüügi võrguna ning
 - c) abi ei moonuta liigselt konkurentsi muude järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude tehnoloogiatega, millesse sama sihtpiirkonna kommertsoperaatorid on hiljuti teinud märkimisväärsed taristuinvesteeringuid ⁽¹³³⁾.
- (85) Selliste võrkude riigipoolset rahastamist saab tasakaalustatuse kriteeriumi alusel sobivaks lugeda ainult juhul, kui need täiendavad tingimused on täidetud. Teisisõnu peab selline rahastamine pakkuma märkimisväärselt, jätkusuutlikku, konkurentsi soodustavat ja mitte-ajutist tehnoloogilist edasiminekut, tekitamata ebaproportsionaalseid erainvesteeringu motiivatsiooni pärssivaid tegureid.

4. LÕPPSÄTTED

- (86) Käesolevaid suuniseid kohaldatakse alates järgmisest päevast pärast nende avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
- (87) Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid kõikide teatatud abimeetmete suhtes, mille kohta ta peab tegema otsuse pärast seda, kui suunised on *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud, isegi kui projektidest on teatatud enne kõnealust kuupäeva.
- (88) Komisjon kohaldab kooskõlas oma teatisega, mis käsitleb ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist, ⁽¹³⁴⁾ ebaseadusliku abi suhtes abi andmise hetkel kehtivaid eeskirju. Seega hakkab ta pärast käesolevate suuniste avaldamist kohaldama ebaseadusliku abi suhtes käesolevaid suuniseid.
- (89) Käesolevaga teeb komisjon liikmesriikidele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 1 alusel ettepaneku võtta asjakohased meetmed ja muuta vajadusel oma olemasolevaid abikavasid, et viia need kooskõlla käesolevate suuniste sätetega 12 kuu jooksul pärast nende avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
- (90) Liikmesriike kutsutakse väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut esitatud asjakohaste meetmetega kahe kuu jooksul alates suuniste avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*. Kui vastust ei laeku, eeldab komisjon, et asjaomane liikmesriik ei ole pakutavate meetmetega nõus.
- (91) Komisjon võib käesolevad suunised turu, tehnoloogia ja õiguslike aspektide arengust lähtudes uuesti läbi vaadata.

⁽¹³⁰⁾ Näiteks piirkonnas, kus on olemas FTTC või samaväärne võrk ja täiustatud kaabelvõrk (vähemalt DOCSIS 3.0), loetakse turuolukorda üldjuhul piisavalt konkurentsivõimeliseks, et suuta areneda ülikiirete teenuste pakkumise suunas ilma vajaduseta riigi sekkumise järele.

⁽¹³¹⁾ Vt näiteks näitajad joonealustes märkustes 84 ja 85.

⁽¹³²⁾ Vt punktid 63–65.

⁽¹³³⁾ Üldjuhul siis, kui turuoperaatorid ei saa abi tõttu tehtud taristuinvesteeringuid asjakohase ajavahemiku jooksul tagasi teenida, võttes arvesse tavapärasest amortisatsiooniga. Eelkõige võetakse arvesse järgmisi (omavahel seotud) tegureid: investeeringu maht, kui kaua on investeeringust aega möödunud, minimaalne ajavahemik, mida on vaja investeeringu piisavaks äratsumiseks ning uue subsideeritud ülikiire võrgu väljaehitamise mõju olemasolevate järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrkude abonentide arvule ja suhtelised juurdepääsuhinnad.

⁽¹³⁴⁾ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.

I LISA

TÜÜPILISED SEKKUMISED LAIRIBAÜHENDUSE TOETAMISEKS

Komisjon on oma praktikas tähendanud teatavaid, liikmesriikide poolt kõige sagedamini lairibaühenduse edendamiseks kasutatavaid rahastamismehhanisme ja hinnanud neid Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 alusel. Järgmine loend on näitlik ja ebatäielik, sest riiklikud ametiasutused võivad töötada välja erinevaid lairibaühenduse kasutuselevõtmise toetamise viise või hõlbida kirjeldatud mudeleist. Kasutuselevõtmisega kaasneb tavaliselt riigiabi, v.a juhul kui investeering teostatakse kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega (vt punkt 2.2.).

1. *Rahaline abi* („puudujäägi rahastamine”⁽¹⁾): enamiku komisjoni vaadeldud juhtumite korral on liikmesriik⁽²⁾ andnud otsest rahalist toetust lairibaühenduse operaatoritele⁽³⁾ lairibavõrgu ehitamiseks, haldamiseks ja äriliseks kasutamiseks⁽⁴⁾. Sellised toetused sisaldavad tavaliselt riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, sest toetust rahastatakse riigi vahenditest ja see annab investorile eelise äritegevuses tingimustel, milliseid ei oleks turul ette tulnud. Sellisel juhul saavad abist kasu nii abi saavad võrguoperaatorid kui ka subsideeritud võrgule juurdepääsu taotlejad elektronsideteenuse pakkujad.
2. *Mitterahaline abi*: muudel juhtudel toetavad liikmesriigid lairibaühenduse kasutuselevõtmist, rahastades kogu lairibavõrgu (või selle osade) kasutuselevõtmist. Võrk antakse seejärel elektronsidesse investeerijate käsutusse ja need kasutatavad saadud võrguelemente omaenda lairibaühenduse kasutuselevõtu projekti jaoks. Sellist toetust võidakse anda mitmes vormis, kõige sagedamini tagavad liikmesriigid passiivse lairibataristu, teostades ise tsiviilehitustööd (näiteks kaevates tee üles) või paigaldades kaablikanaliseerimist või pimedad kiud⁽⁵⁾. Abi selline vorm loob eelise lairibainvestoritele, kes hoiavad kokku vastavate investeringukulude, ⁽⁶⁾ ja ka elektronsideteenuse pakkujatele, kes soovivad hulgimüügitasandi juurdepääsu subsideeritud võrgule.
3. *Riigi ülalpeetav lairibavõrk või selle osad*: riigiabiga võib olla tegemist ka juhul, kui riik selle asemel, et toetada lairibainvestorit, ehitab lairibavõrgu (osi) ja peab seda ülal otse riikliku ametiasutuse haru või riikliku ettevõtja kaudu⁽⁷⁾. See sekkumismudel hõlmab üldjuhul riigi omandis oleva passiivse võrgutaristu ehitamist eesmärgiga anda lairibaoperaatoritele diskrimineerimisvabadel tingimustel hulgimüügitasandi juurdepääsu võrgule. Võrgu käitamine ja sellele tasu eest hulgimüügitasandi juurdepääsu andmine on majandustegevus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Lairibavõrgu ehitamine selle äriliseks kasutamiseks on kohtupraktika alusel majandustegevus, s.o riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses võib olla tegemist juba lairibavõrgu ehitamise hetkel⁽⁸⁾. Abisaajate hulka loetakse ka elektronsideteenuse pakkujad, kes taotlevad hulgimüügitasandi juurdepääsu riigi võrgule.
4. *Lairibavõrk, mida haldab kontsessioonäär*: liikmesriigid võivad rahastada ka lairibavõrku, mis jääb riigi omandisse, kuid mis antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse abil kommertsoperaatorile hallata ja kasutada hulgimüügi tasandil⁽⁹⁾. Ka sellisel juhul, kui võrk ehitatakse selle kasutamist arvestades, võib meede endast riigiabi kujutada. Abisaajateks loetakse ka võrku haldavat ja käitavat operaatorit ning kolmandatest isikutest elektronsideteenuse pakkujaid, kes soovivad hulgimüügitasandi juurdepääsu võrgule.

⁽¹⁾ „Puudujäägi rahastamine” viitab investeeringukulude ja erainvestorite eeldatava kasumi vahele.

⁽²⁾ Või mis tahes muu abi andev ametiasutus.

⁽³⁾ Mõiste „investor” märgib ettevõtjaid või elektroonilise sidevõrgu operaatoreid, kes investeerivad lairibataristute ehitamisse ja kasutuselevõttu.

⁽⁴⁾ Puudujäägi rahastamise näideteks on komisjoni otsused juhtumite SA.33438 a.o – Poola, Ida-Poola lairibavõrgu projekt, SA.32866 – Kreeka, lairibaühenduse arendamine Kreeka maapiirkondades, SA.31851 – Itaalia, Marche piirkonna lairibaühendus, N 368/09 – Saksamaa, lairibaühenduse riigiabikava N 115/08 (Saksamaa maapiirkondade lairibaühendus) muudatus kohta.

⁽⁵⁾ Komisjoni otsused juhtumite N 53/10 – Saksamaa, föderaalne kaablikanaliseerimistoetuste raamprogramm, N 596/09 – Itaalia, digitaalse lõhe ületamine Lombardias, N 383/09 – Saksamaa, N 150/08 (Saksamaa maapiirkondade lairibaühendus) muudatus kohta.

⁽⁶⁾ Tsiviilehituskulud ja muud investeeringud passiivsesse taristusse võivad moodustada kuni 70 % lairibaprojekti kogukuludest.

⁽⁷⁾ Komisjoni otsus juhtumi N 330/10 – Prantsusmaa, ülikiire võrgu riiklik programm kohta. Juhtum sisaldas erinevaid sekkumisviise, mh ühte, mille puhul kohalikud omavalitsused võivad käitada oma lairibavõrke.

⁽⁸⁾ Kohtuasjad T-443/08 ja T-455/08 Freistaat Sachsen vs. komisjon (seni avaldamata).

⁽⁹⁾ Komisjoni otsused juhtumite N 497/10 – Ühendkuningriik, SHEFA – 2 Interconnect, N 330/10 – Prantsusmaa, ülikiire võrgu riiklik programm, N 183/09 – Leedu, projekt RAIN kohta.

II LISA

TEHNILINE SÕNASTIK

Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid. Määratlused ei piira edaspidist turu, tehnoloogia ja õiguslike aspektide arengut.

Juurdepääsusegment: nn viimase miili segment, mis ühendab tagasiühenduse võrku lõppkasutaja ruumidega.

Tagasiühenduse võrk: lairibavõrgu osa, mis moodustab tuumvõrgu ja juurdepääsuvõrgu vahelüli ning tagab andmevahetuse ülemaailmse võrguga.

Bitivooühendus: hulgimüügitasandi teenusepakkuja paigaldab tarbija ruumidesse kiire ühenduse ja teeb selle kättesaadavaks kolmandatele isikutele.

Pime kiud: kasutamata kiud kiudoptilises kaablis.

Kaablikanaliseerimine: maa-alune toru või kulgl, mida kasutatakse lairibavõrgu (kiudoptiliste, vask- või koaksiaal-) kaablite paigutamiseks.

Täielik eraldamine: füüsiline eraldamine annab lõpptarbijale juurdepääsuliini ja võimaldab konkurendi ülekandesüsteemile otseülekannet selle kaudu. Teataval juhul võib virtuaalset eraldust lugeda füüsilise eraldusega samaväärseks.

Kiud koju (FTTH – Fiber To The Home): lõpptarbijani ulatuv kiudoptiline võrk, mille puhul kiudoptiline ühendus ulatub lõpptarbijate ruumidesse, s.t juurdepääsuvõrk, mis koosneb kiudoptilisest kaablist nii jaotus- kui ka lõppkasutajasegmendis (k.a. hoonete sisse paigaldatavad juhtmed).

FTTB (Fiber To The Building): kiud hoonesse, mille puhul kiudoptiline ühendus ulatub lõppkasutaja ruumidesse, s.t kiudoptiline ühendus tuuakse hooneni ja hoone sees kasutatakse vask- või koaksiaalkaablit või kohalikku võrku (LAN).

FTTN (Fibre to the Nodes): ühenduspunkti ulatuv kiudoptiline ühendus. Kiudoptiline ühendus ulatub kaablikappi, mis asub tarbija ruumidest kuni kilomeetreid eemal, lõppühendus realiseeritakse vaskkaabliga (kiud kaablikapini/VDSL võrgud) või koaksiaalkaabliga (kaabel/DOCSIS 3 võrk). Ühenduspunkti ulatuvat kiudoptilist ühendust peetakse sageli ajutiseks, vaheastmeks täieliku FTTH suunas.

Neutraalsed võrgud: võrgud, mis suudavad toetada kõiki võrgutopoloogia tüüpe. FTTH võrkude puhul võimaldab taristu toetada nii kakspunkttopoloogiat kui ka mitmikühenduse topoloogiat.

Järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgud: juurdepääsuvõrgud, mis koosnevad kas tervikuna või osaliselt optilistest elementidest ja mis on võimelised pakkuma tõhustatud (näiteks suurema läbilaskevõimega) lairibajuurdepääsu teenuseid võrreldes nende teenustega, mida pakutakse olemasolevate vaskkaablivõrkude kaudu.

Passiivne võrk: ilma ühegi aktiivse komponendita lairibavõrk. Koosneb tavaliselt tsiviilehituse taristust, kaablikanaliseerimisest, pimedatest kiududest ja kaablikappidest.

Passiivne hulgimüügitasandi juurdepääs: juurdepääs ülekande edastusvahendile ilma ühegi elektroonilise komponendita.

Mitmikühendustopoloogia: võrgutopoloogia, mille puhul üksikud reserveeritud kliendiliinid vahendava passiivse ühenduspunkti (näiteks kaablikapini) on koondatud jagatud liini. Koondamine võib toimuda kas passiivselt (jaguritega nagu PON (passiivne optiline võrk) arhitektuuri puhul) või aktiivselt (näiteks FTTC).

Kakspunkttopoloogia: võrgutopoloogia, mille puhul kliendiliinid on reserveeritud asjaomasele tarbijale alates tarbijast kuni regionaalse ühenduspunkti (Metropolitan Point of Presence)

Hulgimüügitasandi juurdepääsutooted: juurdepääs, mis võimaldab operaatoril kasutada teise operaatori taristut. Hulgimüügitasandi juurdepääsutooted, mida saab pakkuja subsideeritud võrgu kaudu, on järgmised:

- FTTH/FTTB võrk: juurdepääs kaablikanaliseerimisele, juurdepääs pimedale kiule, eraldatud juurdepääs kohalikule kontuurile (WDM-PON või optilisele jaotusraamiga (ODF) eraldus) ja bitivooühendus;
- kaablvõrgud: juurdepääs kaablikanaliseerimisele ja bitivooühendus;
- FTTC võrgud: juurdepääs kaablikanaliseerimisele, alamkontuuri eraldamine ja bitivooühendus;
- passiivne võrgutaristu: juurdepääs kaablikanaliseerimisele, juurdepääs pimedale kiule ja/või eraldatud juurdepääs kohalikule kontuurile. Integreeritud operaatori puhul kehtestatakse (passiivse taristu juurdepääsust erinevad) juurdepääsu pakumise kohustused kooskõlas järgmise põlvkonna juurdepääsuvõrgu soovituslike sätetega;

- ADSLi-põhised lairibavõrgud: eraldatud juurdepääs kohalikule kontuurile, bitivooühendus;
 - mobiil- või traadita võrgud: bitivooühendus, füüsiliste mastide ja tagasiühenduse võrkude juurdepääsu jagamine;
 - satelliitplatvorm: bitivooühendus.
-